

VAJNORSKÉ *novinky*

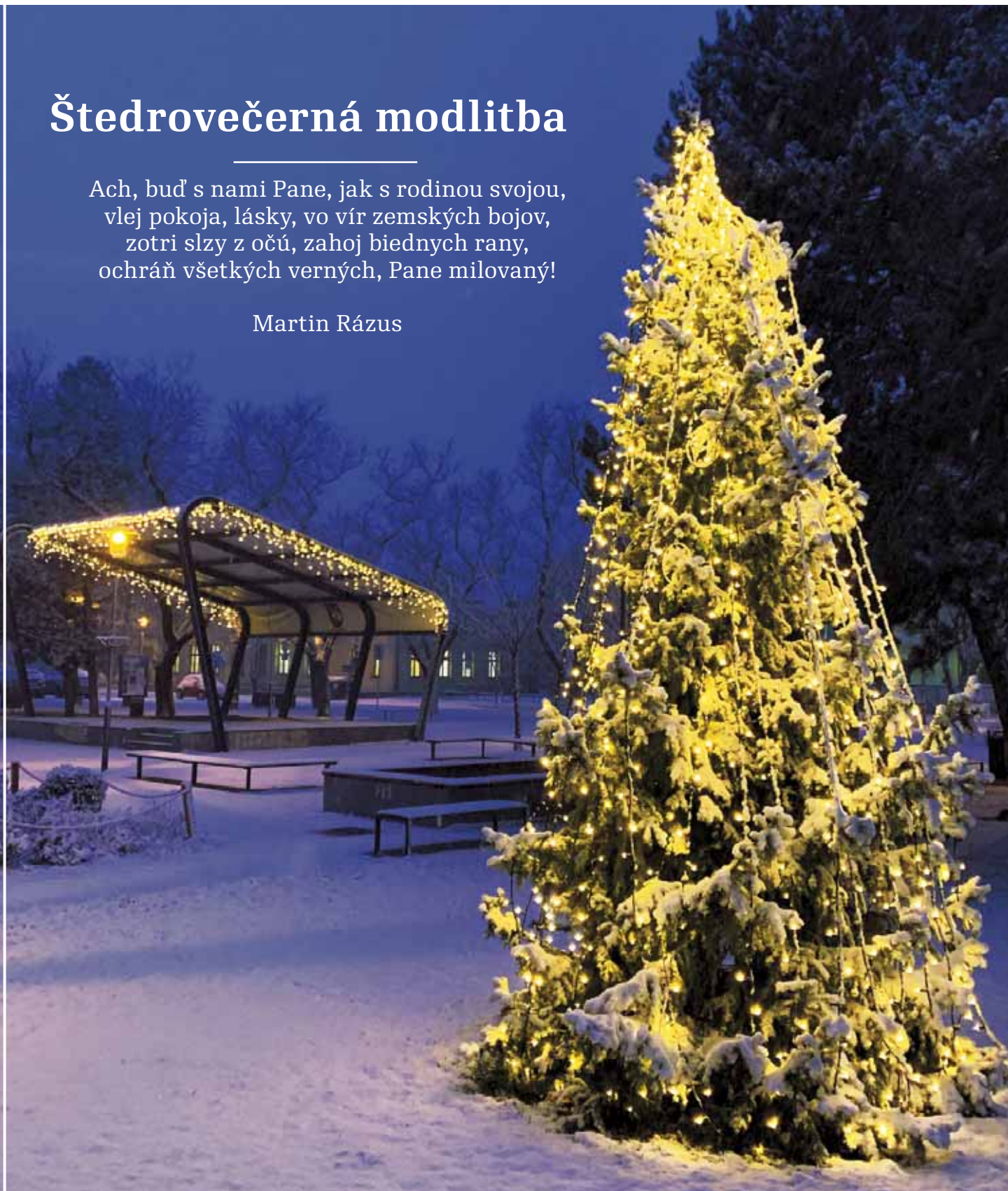
11 - 12 / 2021
ročník XXVII
—
nepredajné

Dvojmesačník občanov
mestskej časti
Bratislava-Vajnory

Štedrovečerná modlitba

Ach, buď s nami Pane, jak s rodinou svojou,
vlej pokoja, lásky, vo vír zemských bojov,
zotri slzy z očí, zahoj biednych rany,
ochráň všetkých verných, Pane milovaný!

Martin Rázus

Predvianočný rozhovor s vajnorským duchovným otcom Jozefom Kováčikom

Boh potrebuje našu spoluprácu

Slávenie Sv. omše

Text: Stanislav Bachleda
Snímka: archív

► V súčasnosti pôsobíte ako farár vo Vajnoroch... aká je Vaša duchovná príprava na prvé Vianoce?

Náš rozhovor robíme v čase lockdownu. Takže, ak by som mal byť stručný – neistota. Nevieime, ako bude vyzeráť najbližšie obdobie, ako umožníť ľuďom, aby sa dobre pripravili na Vianoce aj duchovne. Mali sme určité plány ako pekne naplniť týždne Adventu rôznymi aktivitami, ale všetko zlyhalo. Na druhej strane to umožňuje veci nanovo a hlbšie premyslieť. Prvá paralela mi napadá z Betlehema. Panna Mária a svätý Jozef asi tiež mali isté predstavy, keď sa vybrali na sčítanie ľudu. A žiadny žid to nerobil dobrovoľne a s nadšením. Boli jednoducho prinútení tými, ktorí im vládli. Rimanmi. Pre židov totiž platil striktný zákaz sčítania. Vychádzalo to z múdrej Božej pedagogiky – aby neprepadli sebaistote, že úspech stojí na rastúcom počte obyvateľov kráľovstva, a nie na dobrom vzťahu s Bohom. Takže aj ja vnímam obmedzenia, ktoré nás za-

iste nenapĺňajú radostou, ako súčasť Božej pedagogiky. On má svoje cesty, ktoré možno na prvý pohľad nevidíme. My, kresťania, veríme, že Boh dokáže aj z toho najväčšieho zla, ktorého On nie je pôvodcom, vyťažiť dobro. Takže moja príprava na Vianoce vychádza z dôvery v Boha. Ani keď nám nie je dopriate robiť to, čo by sme si želali a potrebovali, neznamená to, že Boh nás opustil.

► Čo pripravujete pre svojich farníkov?

Máme niekoľko variantov ako prežiť Vianoce. Veríme, že nám bude dopriate pripraviť sa na ne aj duchovne, v sobotu 18. decembra dobrou svätou svedčnosťou za účasti viacerých kňazov. Bude to umožnené? V tejto chvíli neviem. Spravíme však všetko, aby sme to v rámci dodržania opatrení mohli zrealizovať akoukoľvek formou, hoci aj vonku okolo kostola. Ak bude povolené verejné slávenie bohoslužieb, budeme ich nastavovať tak, aby mohlo prísť čo najviac ľudí. Všetko však bude závisieť od toho, kto sa na nich bude môcť zúčastniť. V každom prípade však nik, kto bude chcieť, nezostane bez sviatosti. Celý Advent sa venujeme individuálnej pastoračnej starostlivosti, kto-

rá umožňuje prijímať sviatosti. Ľudia majú možnosť sa po dohode vyspovedať aj prijať sväté prijímanie. Študujeme problematiku online prenosov, i keď je pravda, že prenosov svätých omší a iných duchovných aktivít máme vďaka TV LUX, Rádiu Lumen a Rádiu Mária dostatok, takže to nie je úplne najpálčivejšia téma. Veríme, že skautom sa podarí aj do našej farnosti priniesť tradičné Betlehemske svetlo, ktoré by symbolicky prinieslo svetlo nádeje do tmy, ktorú môžu niektorí ľudia prežívať. Nezabúdame ani na našich starkých a chorých, ak to situácia dovolí, rád by som ich navštívil so sviatosťami. Robíme a plánujeme teda v rámci toho, čo prežíva celá spoločnosť. Nie je to jednoduché, no pre spoločné dobro je potrebné prijívať aj isté obmedzenia. Vždy je však dôležité, aby boli kladené rozumne a v nevyhnutných prípadoch. A okrem toho je tu aj naša zodpovednosť. Niekedy len krútim hlavou nad tým, ako sa niektorí ľudia dokážu postaviť proti odporúčaniam a prosbám odborníkov, ale aj biskupov či samotného Svätého Otca. Všetko budeme musieť znova premyslieť a upratať v sebe. Inak hrozí, že sa ocitneme na pokraji vzniku nových siekt, ktoré nemusia mať iba náboženský základ. S trochou zveličenia hovorím, že „vďaka“ tomuto všetkému viem lepšie pochopiť psychologické pozadie vzniku siekt v minulosti, keď rozum vypne a človek sa stáva slabým a manipulovateľným. Kiež by nám aj v tomto pomohlo tajomstvo narodenia nášho Spasiteľa, ktorý nás prišiel vyslobodiť a nie zotročiť.

► Aké duchovné poslanstvo by ste venovali Vajnorákovi k narodeniu nášho Pána?

Prajem a vyprosujem všetkým pokoj srdca. Lebo iba zo skutočne pokojného srdca môžu vychádzať dobré rozhodnutia, ktoré sú namierené na večnosť.

► A Vaše želanie do nového roku?

Želanie? Je to skôr túžba. Aby sme neprepadali beznádeji. Vianoce sú časom svedectva o tom, že Boh napriek všetkému, čo človek napáchal, na človeka nezabudol. Ponúka nám veľa. Ale potrebuje našu spoluprácu. On nie je diktátor, ale Spasiteľ.

Zariadenie sociálnych služieb Seniordom Vajnory v čase koronakrízy

Text: PhDr. Eva Vaská, PhD.
Snímka: archív

Zariadenie sociálnych služieb Seniordom Vajnory je špecializované zariadenie s celoročnou pobytovou formou pre 15 prijímateľov sociálnej služby. Pre týchto ľudí odkázaných na pomoc iných je naše zariadenie v podstate domovom.

Súčasné obdobie poznačené koronakrízou kladie na našich zamestnancov i klientov nové špecifické požiadavky súvisiace s obmedzeniami pre zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19. Pri riešení týchto doteraz často nepoznaných problémov nám veľmi pomáha úzka spolupráca s orgánmi samosprávy mestskej časti Bratislava-Vajnory. Súčinnosť je ešte intenzívnejšia ako v čase pred koronakrízou, pretože si to vyžaduje samotná doba, v ktorej žijeme, a výrazne nám to uľahčuje našu prácu. Konkrétne problémy riešime priamo so starostom Vajnor Ing. Michalom Vlčekom a jeho zástupkyňou a predsedníčkou komisie školstva, sociálnych vecí a zdravotníctva Ing. Soňou Molnárovou. Osobitne chcem spomenúť havarijnú situáciu, ktoré nám v poslednom období mohli spôsobiť veľké problémy a škody na zdraví a majetku, nebyť rýchleho riešenia a zásahu z ich strany – išlo o opravu zatekajúcej strechy budovy zariadenia, ktorá bola realizovaná počas plnej prevádzky Seniordomu, a rýchly zásah pri havárii rozvodu ústredného kúrenia.

Popri orientácii na prednostné prijímanie klientov z Vajnor sa postupne snažíme zvyšovať aj podiel zamestnancov s trvalým pobytom vo Vajnoroch. V súčasnosti z 12 zamestnancov sú štyria Vajnorčania a úzke väzby na Vajnory majú aj viacerí naši klienti. Opatrovateľky, sociálna pracovníčka a všetci naši zamestnanci vykonávajú svoju prácu s veľkým dôrazom na potreby klientov, ktorí sú, okrem iných obmedzení, izolovaní aj kvôli protipandemickým opatreniam. Všetkým návrhom príbuzných a blízkych našich klientov na stretnutie vychádzame v ústrety v maximálnej možnej miere. Naša terasa, záhrada, kde sa zariadenie nachádza, je

Naši seniori

starostlivo udržiavaná, a preto v príjemnom počasí bolo možné organizovať návštevy klientov bez väčších obmedzení, v exteriéri.

V súčasnosti sa však situácia opäť zhoršila a naši klienti musia byť chránení oveľa intenzívnejšie ako v predchádzajúcej vlne šírenia COVID-19. Nevyhnutnosť vakcinácie pre elimináciu rizík z ochorenia COVID-19 naši klienti i zamestnanci väčšinou chápu, a preto sa pripravujeme na očkovanie treťou posilňujúcou dávkou.

Na udržiavanie sociálneho kontaktu by bolo vhodné využívať aj možnosti, ktoré nám dnes poskytuje virtuálny priestor internetu, ale chýba nám potrebná infraštruktúra a technické vybavenie. Pri výbere technológie, samozrejme, treba zohľadniť aj existenciu určitých konkrétnych limitov, ktoré naši klienti majú. Spolu s nimi sa preto tešíme na novú budovu zariadenia sociálnych služieb, na ktorej miestny úrad mestskej časti pracuje.

Bežný život našich klientov spestruje aj Bella – náš pes labradorka, naša terapeutka. Peknou tradíciou boli vystúpenia detí pri príležitostiach Vianoc alebo účasť našich klientov

na podujatiach organizovaných mestskou časťou Vajnory. Tieto milé udalosti sa v tomto roku – vzhľadom na epidemiologickú situáciu – síce neuskutočnili, ale my v zariadení veríme, že si v budúcnosti pozrieme vystúpenia v príjemnom počasí na našej terase a vôbec nebude prekážať, ak to bude aj vianočné predstavenie. Ako celoročný darček sme od miestneho úradu dostali minerálne vody, ovocie, a tak naši klienti mali pri dodržiavaní pitného režimu široký výber.

Pre nás všetkých – pre klientov, pre zamestnancov, pre blízkych našich klientov, pre obyvateľov Vajnor, ktorí sa o naše zariadenie zaujímajú, je dôležité, ale aj náročné nájsť v obmedzených podmienkach zariadenia radostné výzvy. O to viac si vážime, ak dni v zariadení plynú pokojne, bez nepríjemných narušení a bez zvyšovania sociálnej izolácie. Uvítame dobrovoľníkov, ktorí vezmú klientov na krátku prechádzku alebo navštívia zariadenie s programom, hoci len s predčítaním knihy. Ale ešte si budeme musieť počkať, kým aj takéto spostenie bude bezpečné pre nás všetkých, no najmä pre našich klientov.

Osvetľujeme priechody pre chodcov

Text: Michal Vlček
Snímky: archív

Dnes už poznáme vodíkové autá, autonómne autá, a dokonca aj autá s nočným videním. Keďže ale nie každé auto má nočné videnie, rozhodli sme sa spoločne s kolegami z úradu vybrať nebezpečné priechody pre chodcov, kde je (hlavne v zimných mesiacoch) znížená viditeľnosť a osvetliť ich tak, aby vodiči videli chodcov už z diaľky, a tým boli lepšie chránení.

Mohlo by sa zdať, že inštalujeme vo Vajnoroch nové vianočné osvetlenie a rozhodli sme sa vysvietiť aj priechody. No nie je to tak. Pravdepodobne si ani nedokážete predstaviť, aký zložitý proces predchádza tomu, aby sme získali povolenie a mohli priechod pre chodcov osvetliť.

Ktoré priechody sme sa rozhodli osvetliť a prečo? Priechod na Roľníckej ulici pri Hospodárskej ulici je dlhodobým

Práce na osvetlení priechodu pri zdravotnom stredisku začali

problémom, a práve v tomto prípade som od mnohých z vás dostával aj časté požiadavky na osvetlenie.

Autá sa z Čiernej vody do Vajnor často rútia veľkou rýchlosťou a ako všetci vieme, žiadať dodržiavanie maximálnej rýchlosti je pre niektorých vodičov ako hovoriť cu-

dzou rečou. Tento priechod je navyše veľmi vyťažený, pretože sa tam nachádza zastávka autobusu. Vo večerných hodinách je pre chodcov doslova nočnou morou a priznám sa, že aj pre mňa. Bol to jeden z cieľov, ktorý sme si s kolegami poslancami stanovili, a teším sa, že sa nám priechod podarilo osvetliť.

Ak hovoríme o kritických dopravných miestach, určite k nim patrí aj priechod pri zdravotnom stredisku. Situácia tu vôbec nie je jednoduchá, komplikované sú predovšetkým vlastnícke vzťahy pozemkov. Tri roky na stoličke starostu ma naučili, že veci zdanlivo jednoduché sa vám začínajú komplikovať aj tam, kde by ste to neočakávali. Rovnako sa mi potvrdilo, že trpezlivosť a snaha hľadať riešenia ruže prináša a tentokrát aj priniesla. A tak pribudne vo Vajnoroch na dôležitom dopravnom bode osvetlený a bezpečný priechod pre chodcov.

Tretím je vjazd do Vajnor na Rybníckej ulici. Rovinka a kombinácia zníženej viditeľnosti nás jednoznačne primäla uvedený priechod osvetliť a urobiť ho bezpečnejším. Naším zámerom je postupne osvetliť všetky priechody vo Vajnoroch a chrániť bezpečnosť všetkých našich obyvateľov a chodcov.

Prípravné práce na osvetlenie chodníka na Rybníckej

Priechod na Roľníckej pri Hospodárskej ulici bude taktiež osvetlený

Vianočné stromčeky sa budú zbierať z drevených ohrádok

Text: redakcia
Snímka: archív

Po minuloročnom pilotnom projekte prichádza hlavné mesto Bratislava v spolupráci so spoločnosťou Odvoz a likvidácia odpadu (OLO) s novým spôsobom zberu vianočných stromčekov celoplošne zo všetkých mestských častí. Obyvatelia a obyvatelia tak môžu dať svojim vianočným stromčekom druhú šancu, a tým prispieť v Bratislave k čistote a udržateľnosti.

Po pozitívnom ohlase obyvateľov zo začiatku tohto roka zavádzame takýto zber a odvoz vianočných stromčekov na území celého mesta. Inštalácia ohrádok začína v polovici decembra a postupne budú osadené v každej mestskej časti. V Bratislave tak môžu obyvatelia využiť na odovzdanie „použitého“ stromče-

ka viac ako 500 ohrádok. Bratislavčanky a Bratislavčania môžu vo svojej mestskej časti odzodpovedané stromčeky umiestňovať do drevených ohrádok určených na tento účel. Dá sa tak urobiť po Vianociach, najneskôr však do 11. februára. Stromčeky bude OLO zbierať podľa harmonogramu uvedeného priamo na tabuľke príslušnej ohrádky.

Novým spôsobom zberu zamedzíme pochybnostiam, kam odkladať odzodpovedané vianočné stromčeky. Vyhneme sa tiež každoročnému problému s rozfúkanými stromčekom v uliciach mesta, čím zabránime znečisťovaniu verejných priestranstiev. A vďaka systémovému zberu môžeme „použitú“ stromčeky odovzdať na materiálové zhodnotenie s ďalším využitím.

Prosíme obyvateľov Bratislavy, aby na odkladanie vianočných stromčekov maximálne využívali ohrádky vo svojej mestskej časti a prispeli tak k udržaniu poriadku v meste.

Ohrádka na zber vianočných stromčekov

OPRAVILI SME CHODNÍK V LOKALITE RYBNÍČNÁ

Text: redakcia

Obyvatelia bytových domov na Rybníckej ulici už dlhšie trápil zlý stav často používaného chodníka vedúceho od bytoviek k autobusovej zastávke. Chodník bol nielen neestetický, ale najmä v zimných mesiacoch nebezpečný pre zdravie. Obyvatelia Rybníckej sa dlhodobo obracali na starostu mestskej časti so žiadosťou o opravu uvedeného chodníka. To však nebolo možné vzhľadom na to, že mestská časť nemohla investovať finančné prostriedky do cudzieho majetku. Zlom nastal až tento rok zmenou zákona, vďaka ktorej dostala samospráva možnosť investíciu realizovať, ak ide o verejný záujem. Chodník na Rybníckej je ukázkovým príkladom investície vo verejnom záujme, a preto sa vedenie mestskej časti rozhodlo pristúpiť k jeho urýchlenej oprave čo najskôr, kým do Vajnor príde zimná nádielka.

POMÁHAME POTRAVINAMI

Text: Michaela Kráľovičová

Prostredníctvom Slovenského Červeného kríža prebiehala 14. 10. 2021 vo všetkých obchodoch Kaufland na Slovensku zbierka potravín pre odkázané skupiny ľudí (seniori, osamelé matky s deťmi, ľudia bez domova, ťažko zdravotne postihnuté osoby... a pod.). Mestská časť Bratislava-Vajnory sa projektu Pomáhame potravinami, ktorý sa koná od roku 2014, zúčastňuje každoročne. Za ostatných 7 rokov spoločnosť Kaufland a jej zákazníci darovali vo všetkých predajniach viac ako 293 ton potravín. Tohto roku mestská časť prijala v rámci projektu tri krabice trvanlivých potravín pre odkázané rodiny. Veríme, že spravili radosť tým, ktorým boli prerozdelené.

Čo na to starosta?

Snímka: archív

► **Minulý rok sme vo Vajnoroch nemali ľadovú plochu, nekonal sa ani hokejový ľadový pohár a chýbal aj karneval na ľade. Bude tento rok iný?**

Je to naozaj tak, ľadovej ploche uplynulé obdobie veľmi neprialo. Najskôr nám nebolo naklonené počasie, aj z toho dôvodu bolo na Slovensku sprevádzkovaných málo vonkajších ľadových plôch, a navyše nám plány skrížila pandémia. Opatrenia neumožňovali prevádzkovať športoviská a priestor ľadovej plochy sa premenil na testovacie odberné miesto. Mrzí ma to aj preto, že vajnorská ľadová plocha sa už stala tradíciou a obľúbili si ju nielen vajnorské deti či rekreační hokejisti, ale aj ľudia zo širokého okolia. Dúfam, že tento rok si ju budú všetci môcť užiť trochu viac. Kolegovia z hospodárskej správy začali s jej prípravou a údržbou už na začiatku novembra a môžem prisľúbiť, že urobíme všetko preto, aby sme ľadovú plochu tento rok otvorili. Bude to, samozrejme, závisieť aj od aktuálnych protipandemických opatrení, ktoré musíme rešpektovať.

► **Vajnory si hovoria „dedina v meste“, ale sú plné vizuálneho smogu. Je to správne?**

Uvedomujeme si to a viacero podnetov sme dostali aj od našich občanov. V posled-

nej dobe sa nám tu rozmohli rôzne vonkajšie reklamy, ktoré ku kráse Vajnor určite neprispievajú. Požiadali som preto svojich kolegov na miestnom úrade, aby sa na túto záležitosť pozreli pozornejšie a prijali opatrenia na odstránenie vizuálneho smogu. Zistili sme, že množstvo reklám je umiestnených nelegálne, bez povolenia, niektoré z nich boli odstránené už v decembri a budeme v tom pokračovať aj naďalej.

► **Ako s odstupom času hodnotíte službu zdieľaných bicyklov, ktorú ste vo Vajnoroch zaviedli, splnila podľa Vás očakávania?**

Služba Antikbike v našej mestskej časti funguje už skoro dva roky a zdá sa, že si tu našla svojich verných zákazníkov. Túto sezónu bola služba využívaná ešte častejšie ako v úvodnom roku a ľudia si na pridanú hodnotu zdieľaných bicyklov začínajú zvykať. Na začiatku sa vyskytovali obavy, či neovplyvní rozpočet mestskej časti. Dokonca niektorí namietali, že vzhľadom na to, že niektoré drobné opravy by sme mali realizovať v našej réžii, sú dohodnuté podmienky pre našu mestskú časť nevýhodné. Obavy sa nepotvrdili, zásahy sú minimálne, a dokonca tento rok sme sa dohodli na centrálnom spravovaní a servise bicyklov s našou susednou mestskou časťou Rača, ktorá službu tiež zaviedla. To viedlo k maximálnej

Starosta MČ Vajnory M. Vlček

efektívite pri správe a minimalizovaní nákladov na drobné opravy a doplnkovú správu služby. Počas tejto sezóny boli dva bicykle úplne zničené, no podľa zmluvy väčšie opravy kompletne preberá na seba prevádzkovateľ, čo platilo aj v uvedených prípadoch. S odstupom času sa zavedenie služby ukázalo ako správny krok a som rád, že forma zdieľaných bicyklov funguje aj u nás vo Vajnoroch a naši obyvatelia majú možnosť využívať tento spôsob prepravy.

V prípade otázok kontaktujte:
starosta@vajnory.sk

Obnovujeme Vajnorský ľudový dom

Text: redakcia
Snímka: archív

Vajnorský ľudový dom je nielen národnou kultúrnou pamiatkou, ale aj prezentáciou vajnorských tradícií a zvykov. Je miestom stretnutí členov občianskeho združenia Podobienka z Vajnor, ktorí tu rozvíjajú vajnorские zvyky ako čipkovanie, vyšívanie alebo paličkovanie. Obyvatelia našej mestskej časti či návštevníci sa môžu do Vajnorského ľudového domu prísť pozrieť, ako vyzerala klasická vajnorская obieračka alebo šibačka.

V súčasnej dobe je kompletne zrekonštruovaná jeho predná časť, zvyšné časti na rekonštrukciu ešte len čakali. Až doteraz. V októbri sa začalo s ďalšou etapou rekonštrukcie, v rámci ktorej sa v ľudovom dome obnoví ďalšia časť domu, strecha, podkrovie a vybuduje sa aj sociálne zázemie, zavedie sa plyn a vodovod. Práve chýbajúce sociálne zázemie sa počas podujatí ukázalo ako častý nedostatok znižujúci návštevníkom potrebný komfort.

Celá rekonštrukcia prebieha pod prísny dohľadom pamiatkoveho úradu, ktorý dozerá nad postupom a realizáciou stavebných prác. Snahou mestskej časti je zachovať čo najviac z pôvodnej architektúry, preto sa pri renovácii stavebník snažil ponechať maximum pôvodných prvkov. Časti, ktoré sa zachovať nepodarilo,

budú nahradené presnými replikami vyrobenými na mieru. Samotná revitalizácia je možná aj vďaka finančnému príspevku Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktoré prispelo sumou 130 000 eur. Práca prebieha podľa stanoveného harmonogramu a ukončené by mali byť v prvom kvartáli nového roku. Atmosféru vajnorской šibačky by si budúci rok mohli naši obyvatelia vychutnať už v priestoroch obnoveného Vajnorského ľudového domu.

Zo zasadnutia miestneho zastupiteľstva

Text: Veronika Feketeová, **Snímka:** archív

Jedným z dôležitých bodov posledného zasadnutia Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava-Vajnory, ktoré sa konalo v stredu 10. novembra 2021, bolo schválenie odkúpenia budovy a pozemkov na Šaldovej ulici. Mestská časť mala o uvedené pozemky dlhodobý záujem, nakoľko tieto priestory využívajú skauti, charita či výtvarný odbor ZUŠ. Viaceré rokovania mestskej časti s Ministerstvom vnútra SR boli úspešné a na základe znaleckého posudku dostala mestská časť výhodnú ponuku na odkúpenie uvedených nehnuteľností. Po nadobudnutí nehnuteľností do vlastníctva plánuje mestská časť revitalizáciu uvedených

priestorov a vybudovanie nového kultúrno-vzdelávacieho centra. Ďalej na základe požiadavky vlastníkov nehnuteľností, ako aj vzniknutej potreby situáciu riešiť, bol schválený návrh na pomenovanie ulíc v lokalite pri majeri (Šprinčov majer). Konkrétne ide o tri nové názvy ulíc, a to Ulica pri pekárni, Ulica pri majeri a Ulica pri rybníku.

Okrem týchto bodov sa rokovanie zastupiteľstva venovalo pravidelným témam, ako informácia o plnení uznesení zastupiteľstva, zmena rozpočtu a správy o kontrolách miestneho kontrolóra. Zastupiteľstvo skonštatovalo, že uznesenia z predchádzajúceho zastupiteľstva boli všetky splnené a dlhodobé plnenie uznesení je pravidelne sledované. Ďalej bola schválená v poradí už piata zmena rozpočtu mestskej časti, v ktorej hlavnými úpravami boli navýšenie položky na energie z dôvodu opatrnosti a očakávaného navýšovania cien energií, úprava výdavkov na rekonštrukciu Vajnorského ľudového domu, ako aj alokovanie finančných prostriedkov na kúpu vyššie spomenutých nehnuteľností na Šaldovej ulici.

Miestny kontrolór v rámci pravidelných kontrol preveril dodržiavanie poskytovania finančných výpomocí a taktiež plnenie uznesení v prvom polroku tohto roka. Súčasťou správy kontrolóra bol aj stav dlhu mestskej časti.

V rámci bodu rôzne podala mestská poslankyňa informáciu, že od 1. decembra 2021 by mala mať mestská časť vyčleneného vlastného okrskára mestskej polície. Veríme, že toto zlepšenie prinesie do mestskej časti viac poriadku a bezpečnosti.

Odkúpenie budovy na Šaldovej ulici

Text: redakcia, **Snímka:** archív

Začiatkom decembra starosta mestskej časti Bratislava-Vajnory Michal Vlček podpísal zmluvu s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky o odkúpení budovy na Šaldovej ulici. Predchádzalo tomu hlasovanie poslancov na miestnom zastupiteľstve, ktoré sa uskutočnilo 10. 11. 2021. Na odkúpení budovy sa jednohlasne zhodli všetci prítomní, a tak môže začať príprava plánu jej rekonštrukcie. S ministerstvom sa podarilo dohodnúť na kúpnej cene 25 600 eur, čo predstavuje pre mestskú časť výhodnú sumu.

► **A aký je ďalší plán s budovou na Šaldovej ulici?**

Jej dezolátny stav je potrebné dať do poriadku, v pláne je jej obnova a vybudovanie nového kultúrno-vzdelávacieho centra. Zaujímavé sú aj pozemky v jej okolí. Podmienkou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ako súčasného vlastníka bolo využitie tohto miesta na športovú, kultúrnu a vzdelávaciu činnosť. Budova sa tak opäť stane miestom, ktoré bude slúžiť všetkým obyvateľom našej mestskej časti. Ako uviedol starosta Vlček, chceme realizovať verejnú architektonickú súťaž, aby centrum Vajnor získalo budovu s dôstojným a reprezentatívnym vzhľadom.

► **A aká je história budovy?**

V minulosti sa v nej nachádzala materská škôlka, ktorá bola pre nevyhovujúci stav v 90-tych rokoch zrušená. Budova tak prešla do vlastníctva Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a jej technický stav sa zhoršoval. Objekt chátral, a strácal tak na svojej hodnote. Medzičasom sa využíval ako sídlo mestskej polície, knižnice či keramickej dielne. Momentálne sa priestory budovy stali miestom

Budova na Šaldovej ulici

pre aktivity skautov, Vajnorského ochotníckeho divadla či charity. Keďže objekt nebol vo vlastníctve mestskej časti, nebolo v jej kompetencii ani možnostiach doň investovať a zveľaďovať ho. Budova tak postupom času strácala na svojom vzhľade a jej využiteľnosť sa časom znižovala. Až do tohto volebného obdobia boli v minulosti všetky pokusy o získanie budovy neúspešné. Starosta Vlček a vedenie Vajnor začali krátko po svojom nástupe rokovať so zástupcami Ministerstva vnútra SR o možnostiach jej odkúpenia. Podpisom zmluvy s ministerstvom sa otvára príležitosť, že budova bude vhodným miestom pre stretávanie sa obyvateľov Vajnor pri kultúrnych, športových a vzdelávacích aktivitách.

Európsky týždeň lesov

Text a snímka: Ingrid Krumpolcová

Už po šiesty raz si pripomínane Európsky týždeň lesov, ktorého cieľom je predovšetkým zvyšovať povedomie verejnosti o dôležitosť lesov a lesného hospodárstva pre spoločnosť.

Podľa najnovšej **Zelenej správy**, ktorú vypracovalo Národné lesnícke centrum, sa Slovensko radí v rámci EÚ k tým najlepšie hodnoteným.

Drevo je z hľadiska zelenej ekonomiky, ktorú presadzuje EÚ, **ideálnym materiálom**, ktorý ukladá CO₂ z atmosféry. V slovenských lesoch prirastie za každých 2,6 sekundy jeden meter kubický dreva. Ten viaže 250 kg uhlíka a priemerne zadrží až 400 litrov vody – čo má pri boji s klimatickou zmenou kľúčový význam.

Oproti roku 1990 vzrástli zásoby uhlíka v lesnej biomase o približne 45 % percent. Zdroj: <https://www.mpsr.sk/aktualne/europsky-tyzden-lesov-upozornuje-na-ich-buducnost-a-boj-s-klimatickou-zmenou/17326>

Lesy sú neoddeliteľnou súčasťou obrazu Slovenska. Zelené vystupujúce na horizonte vnímame takmer podvedome, ale len málo ľudí vie, čo sa tam odohráva, kto alebo čo tam žije či rastie. Len niektorí si uvedomujú, že voda netečie z vodovodného kohútika, ale najčastejšie sa zbiera niekde v lesoch, že jednotlivé stromy a aj lesy **tlmia hluk, znižujú množstvo prachu** v našom okolí a sú **útočiskom rozličných druhov rastlín a živočíchov**. Sme súčasťou veľmi jemnej siete vzájomne veľmi úzko previazaných vzťahov. Les a všetko, čo v ňom žije, po stáročia existovalo takmer v dokonalej harmónii. V lese nič nevyrastie nazmar. Je to akési perpetuum mobile poháňané neviditeľnou energiou slnečných lúčov. Napriek tomu, že si myslíme, že sme dokonali, nedokážeme nahradiť obyčajný chlorofyl a fotosyntézu v zelených častiach rastlín, vďaka ktorým máme životodarný kyslík.

Viete, že naše lesy zadržiavajú štyrikrát viac vody ako všetky vodné nádrže Slovenska?

Produkčnou funkciou lesa je jeho schopnosť vytvárať drevnú hmotu, čo je úlohou lesného hospodárstva.

Verejnoprospešnou funkciou lesa označujeme schopnosť lesa tvoriť a **chrániť úrod-**

nú pôdu, zachytávať a akumulovať čistú vodu, produkovať kyslík, filtrovať vzduch, pohlcovať prach a rádioaktivitu, dezinfikovať životné prostredie pomocou fytoncídov a podobne.

Je nutné sa zameriavať na **prírode blízke obhospodarovanie lesov**, čo znamená predovšetkým prebudovať umelo vytvorený a často poškodený klasický hospodársky les vekových tried **na stabilný viacvrstvový prirodzený les**.

Tzv. „trvalý les“ je výsledkom **prírode blízkeho pestovania**, pričom jeho základným prejavom je **stála prítomnosť lesného porastu v rôznych vývojových štádiách a v rôznej úrovni ich vertikálnej a horizontálnej previazanosti**.

Charakteristika:

- trvalé pokrytie pôdy zmiešaným lesným porastom,
- vysoká porastová zásoba s najvyšším možným prírastkom,
- trvalá podpora najkvalitnejších stromov,
- trvalosť ťažbových zásahov jednotlivým výberom alebo maloplošnou skupinovú ťažbou,
- vylúčenie použitia holorubných postupov, periodicky spôsobujúcich zničenie ekosystému na obnovovanej ploche,
- zabezpečenie prítomnosti lesa v jeho rôznych vývojových štádiách na ploche, využívanie priaznivého vplyvu starého porastu na klíčenie a odrastanie semenáčikov z prirodzeného zmladenia,

- zmiešané lesy znižujú riziko veľkoplošných kalamít,
- uprednostnenie prirodzenej obnovy, čo umožňuje lepšiu adaptabilitu mladého porastu na prostredie.

Svetový fond pre prírodu (WWF) vydal na rozhraní tisícročí hodnotenie stavu lesov Európy. V rebríčku posledného hodnotenia výsledkov starostlivosti o lesné ekosystémy európskych krajín patrí Slovensku tretie miesto za Švajčiarskom a Fínskom.

Zdroj: <https://www.lesy.sk/lesy/o-lese>

Klimatické zmeny na našej planéte budú mať s najväčšou pravdepodobnosťou výrazný vplyv na väčšinu, ak nie na všetky ekosystémy našej planéty, a, samozrejme, aj na lesné ekosystémy.

Podľa najjednoduchšieho scenára meniace sa klimatické charakteristiky prostredia povedú k zmenám prirodzeného rozšírenia jednotlivých druhov a spoločenstiev. Absencia prirodzených bariér prostredia môže viesť k migrácii jednotlivých druhov a spoločenstiev v závislosti na zmenách prostredia. **Zmeny priemerných teplôt môžu spôsobiť posun vegetačných zón a stupňov smerom k vyšším zemepisným šírkam alebo nadmorským výškam**. V regiónoch strednej zemepisnej šírky (45 – 60°) sa predpokladá posun súčasných teplotných zón o 150 až 550 km smerom k pólom.

Dôležitým ukazovateľom je aj rýchlosť prebiehajúcich klimatických zmien, ktorá sa mení v závislosti od regiónov, dokonca je možné pozorovať zmeny aj na miestnej úrovni. **Predpokladá sa, že maximálna rýchlosť „sťahovania“ niektorých „usadlých“ druhov organizmov, zahrnujúc mnohé druhy drevín, môže byť nižšia ako rýchlosť predpovedaných klimatických zmien.**

Určité druhy organizmov sa oveľa rýchlejšie dokážu adaptovať na zmenené ekologické podmienky ako iné. Táto skutočnosť zvýši ich konkurenčné schopnosti voči iným druhom.

Zmeny týkajúce sa dĺžky ročných období sú v súčasnosti badateľné už v mnohých oblastiach mierneho pásma. **Príroda sa zo zimného spánku prebúdzá podstatne skôr, jarný aspekt sa začína objavovať už v „pôvodne“ zimných mesiacoch.**

Zvýšené koncentrácie atmosférického CO₂ okrem priamo dokázateľného vplyvu na globálne otepľovanie sú „zodpovedné“ aj za zvyšovanie intenzity fotosyntézy a lepšie hospodárenie rastlín s vodou. „Vlastnosť“ rastlín vylepšené vplyvom prebiehajúcich klimatických zmien pravdepodobne vyústia do rýchlejšieho tempa rastu niektorých pôvodných spoločenstiev.

Zdroj: <http://www.forestportal.sk/les-pre-verejnost/zaujímavosti-z-lesa/Stranky/biodiverzita-a-klim.-zmeny.aspx>

ČO MÔŽEME UROBIŤ?

Chodiť často do lesa, rešpektovať ho, pozorovať, skúmať, byť ticho, počúvať zvuky, zbierať odpad, nerušiť živočíchy, kochať sa všetkou tou nádherou v každom období a za každého počasia. Až potom si uvedomíme, ako svojou každodennou činnosťou môžeme prispieť k dlhodobej udržateľnosti tejto nádhery. A bude nám to dávať zmysel.

Jesenné výsadby stromov

Text: Daniel Lapšanský

Snímka: Martin Bača

Keď padlo prvé lístie zo stromov, začala sezóna ich výsadbí. Aj túto jeseň MČ vysadila niekoľko nových stromov náhradnej výsadby.

Môžeme sa tešiť zo siedmich kusov okrasných hrušiek, troch kusov okrasných čerešní, dvoch kusov guľovitého kultivaru agátu bieleho. Druhovú skladbu je vybraná na základe viacerých atribútov, ako je odolnosť voči suchu, odolnosť voči posypovej soli, ale aj vhodnosť v súlade s vidieckym charakterom obce. Vysadené boli vzrastlé výpestky s minimálnym obvodom kmeňa 17 cm. Výsadba prebiehala na uliciach Zátureckého, K. Brúderovej, Pri struhe, Šuty a Šinkovské. Okrem uličnej zelene sme sa rozhodli vysadiť aj 5 m vysoký vianočný strom v Parku Pod lipami, ktorý bude trvalo rásť na svojom mieste, a tým ušetríme každoročné časové a finančné náklady na zaobstaranie vianočného stromu. Zvolený bol druh smrek omorikový (Picea omorika), ktorý dobre znáša suché a teplé letá, aké poznáme z posledných rokov. Stromy sú živý materiál, a preto i napriek maximálnej snahe obce o pravidelné polievanie novovysadených stromov, nie vždy sa uchytia. Preto by som chcel opätovne poprosiť občanov, aby hlav-

ne v horúcom lete pomohli svojou troškou a občas poliali stromy na ulici vedrom vody. V letných horúčavách totiž stromy trpia najviac, pretože vo vysokých teplotách dochádza k najvyššej evapotranspirácii – vyparovaniu vody rastlinami. Stromy sa vám za to odvdžia svojím tieňom.

Bratislava chce oživiť mestské vinice, vyhlásila súťaž na ich dlhodobý prenájom

Text: Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy

Pestovanie hrozna a výroba vína má v hlavnom meste dlhoročnú tradíciu. Bratislava má záujem, aby pretrvala aj do budúcnosti. Vyhlásili sme preto súťaž, ktorej cieľom je transparentný výber nových nájomcov mestských viníc. Vízit majú z radov poctivých miestnych vinohradníkov a vinohradníkov či lokálnych komunít a iniciatív.

Časť mestských viníc o rozlohe 8 hektárov nie je v súčasnosti v prenájme a často je v zanedbanom stave. Mesto

to chce zmeniť a oživiť ich pôvodnú funkciu. Preto magistrát vyhlásil koncom novembra transparentnú súťaž na ich prenájom.

„Hlavným cieľom súťaže je byť dobrým hospodárom a nenechať vinice chátrať, ale sprístupniť ich poctivým miestnym vinohradníkom a komunitným iniciatívam v otvorenej a transparentnej súťaži,“ priblížila Klaudia Lušpaiová z referátu nájmov majetku na magistráte hlavného mesta.

Nových nájomcov chce mesto nájsť pre vinohrady v katastrálnom území Vinohrady a Rača. Jednotlivé návrhy sa budú posudzovať podľa zverejnených súťažných kritérií. Hodnotený bude vinohradní-

ky aspekt, teda ako daný návrh prispieva k miestnej ekonomike a ako nadväzuje na miestne tradície. Podmienky súťaže sú navrhnuté tak, aby motivovali záujemcov zohľadňovať aj ekologické pestovanie viniča, podporu biodiverzity, ale tiež využívanie lokalít na rekreáciu a sprístupnenie priestoru pre návštevníkov. Umožní sa tak kontakt obyvateľov s autentickým remeslom a miestnymi tradíciami. Metropolitný inštitút Bratislavy zároveň pripravuje podklady na tvorbu zadania urbanistickej štúdie pre bratislavské vinohrady s cieľom ich zachovania, ochrany, ale aj rozvoja tohto územia ako kultúrno-historického dedičstva Bratislavy.

Prečo nám záleží na vytvorení územného plánu zóny – príklad CEPIT

Technologický park môže Vajnory obohatiť, obozretnosť je však na mieste

Text a snímka: redakcia

CEPIT (Central European Park for Innovative Technologies – Stredo-európske stredisko inovatívnych technológií) je citlivou a kontroverznou témou vo Vajnoroch už od roku 2007, kedy sa o plánoch investora začalo intenzívne diskutovať po prvýkrát. Vtedajšia zmena územného plánu severnej časti Vajnora z ornej pôdy na priemyselnú výrobu a občiansku vybavenosť podnikatelia obavy z nekontrolovanej výstavby, ktorá by mala negatívny dopad na životné prostredie a kvalitu života vo Vajnoroch.

Hoci developer sľúbil reflektovať požiadavky mestskej časti v otázkach životného prostredia, dopravy, huku, zamerania areálu ai. – pričom v roku 2007 podpísali aj spoločné memorandum o spolupráci – podľa predstaviteľov Vajnora je potrebné predstaviť a schváliť podrobné pravidlá, ktoré budú pre majiteľa pozemkov právne záväzné. Túto funkciu spĺňa pripravovaný územný plán zóny, ktorý v septembri prešiel ďalším kolom pripomienkovania zo strany príslušných orgánov a verejnosti. Je tak vhodný čas pripomenúť si základné fakty, možné benefity aj riziká tohto rozsiahleho projektu, ktorý svojou veľkosťou nevyhnutne ovplyvní ďalší vývoj Vajnora.

Podľa predkladaných plánov vlastníka pozemku má CEPIT ambíciu stať sa „Silicon Valley“ strednej Európy, a teda vyrásť na najvýznamnejšie vedecko-technologické stredisko v regióne. Investor prirovnáva CEPIT k technologickému parku v nemeckých Brémach ako k miestu inovácií, ktoré spája výskum, výrobu a vzdelávanie v prevažne technologických smeroch. V ideálnom prípade Vajnorom zabezpečí množstvo pracovných príležitostí, pričom v diskusiách s mestskou časťou sľubuje rešpektovať aj nároky životného prostredia, riešiť očakávaný nápor na dopravu, priniesť nové relaxačné zóny a rozšíriť potrebnú občiansku vybavenosť.

Výstavba tohto ambiciózneho projektu je plánovaná v severnej časti Vajnora, kde investor vlastní necelých 70 hektárov rovinatej, pôvodne ornej pôdy, cez ktorú preteká Račiansky potok. Ide o územie z juhozápadu napojené na Rybnícku ulicu a na severe čiastočne ohraničené poliami a poľnohospodársky využívanou pôdou. Východnú hranicu tvorí Svätajurská cesta. Je to priestor aktuálne využívaný skôr na prechádzky a voľný čas.

Areál je dlhodobý v súkromnom vlastníctve, nie je teda v správe mestskej časti ani mesta. Majiteľ pozemkov je však v každej stavebnej aktivite obmedzený územným plánom, ktorý od r. 2005 priestoru ukladá dve funkcie – priemyselnú výrobu a občiansku vybavenosť celomestského a nadmestského významu. Návrhy časti obyvateľov, že priestor by mal byť aj naďalej určený na rekreáciu a pobyt v prírode, sú pochopiteľné, ale nie realistické – ide o súkromné vlastníctvo pozemkov s inak definovanou funkcionalitou. Ako komentuje starosta Vajnora Michal Vlček, rozvoj oblasti sa v tomto bode nedá zastaviť, je však povinnosťou mestskej časti a mesta vývoj korigovať a určiť majiteľom areálu právne záväzné mantinely. Zástupcovia Vajnora a magistrátu hlavného mesta samo-

zrejme vstupovali do diskusií s investormi aj doteraz, okrem zoširoka definovaného územného plánu však žiaden z výstupov (vrátane memoranda) pre staviteľa nepredstavuje zákonnú povinnosť.

„Hoci oceňujem doterajší férový prístup zo strany vlastníka, ako zástupcovia Vajnora sa prirodzene nechceme spoliehať na slovné dohody. Ide o pomerne rozľahlé a investične atraktívne územie, pričom aktuálny územný plán investorom ukladá určité obmedzenia, ale zo svojej podstaty tak robí len vo veľmi všeobecných pojmoch. Znamená to, že dokument územie nechráni napríklad pred rizikom zmeny majiteľa alebo úpravou investičného zámeru, ktorý by síce zapadol pod potrebné kategórie, ale už v inom zmysle a dizajne ako plánovaný CEPIT. Presne preto sa vedenie mestskej časti dlhodobo usiluje o sprísnenie regulácie a rozšírenie súčasného územného plánu na tzv. územný plán zóny, ktorý pre Vajnory a ich obyvateľov vytvorí istotu, že nech bude vlastníkom ktokoľvek, bude musieť rešpektovať nastavené pravidlá, požiadavky a špecifická Vajnora,“ vysvetľuje Vlček. „Verím, že CEPIT môže našej mestskej časti priniesť mnoho pozitívneho, nesmieme sa však spoliehať len na dobré slovo investora a právne nezáväzné prehlásenia,“ dodáva.

Rozdiel medzi už platným územným plánom a rozpracovaným územným plánom zóny najľahšie ilustruje príklad: územný plán môže úseku určiť funkciu málopodlažnej zástavby obytného územia a tým aj maximálne či priemerné hodnoty vo viacerých otázkach (podlažnosť, percento zastavanej plochy, koeficient zelene a pod.) Územný plán zóny však môže každú kategóriu rozpracovať do detailov a napríklad definovať aký typ budov sa postaví, do akej nadmorskej výšky budú siahť, aké rozostupy medzi nimi musí staviť dodržať, koľko parkovacích miest k nim má prinaležať, aký typ občianskej vybavenosti v oblasti postaví a pod. Je teda omnoho konkrétnejší, prenecháva menej priestoru na vlastný výklad a mestskej časti umožňuje exaktne definovať potreby Vajnora a vyžadovať ich naplnenie. Môže požadovať zachovanie cyklotrasy, prepojenie konkrétnych ulíc aj presné riešenie environmentálnych problémov.

„Hoci spustenie výstavby neočakávame skôr než v ráde rokov, odborné diskusie o potrebách a technických riešeniach pre Vajnory je nevyhnutné viesť už dnes. Som veľmi rád, že Vajnoráci sa o budúcnosť

mestskej časti zaujímajú a svoje pripomienky nám tlmochia na verejných stretnutiach aj písomne,“ dodáva Vlček. „Nie všetky navrhované riešenia v aktuálnej dokumentácii považujeme za dostatočné – po poslednom stretnutí sme okrem iného požadovali prepočítanie záťaže na dopravu. Riešime aj vizuálny dopad projektu na dedinský ráz Vajnora, ktorý rozhodneme chceme zachovať. Rovnako sa zasadzujeme o rozfázovanie výstavby spôsobom, ktorý Vajnory obohatí – požadujeme časovo uprednostniť užitočné prvky pre mestskú časť pred dobudovaním priemyselných objektov alebo zahusťovaním bývania. Všetky tieto a ďalšie podnety je nutné vyriešiť pred spustením výstavby, pričom územný plán zóny pre ne predstavuje najefektívnejší kontrolný nástroj.“

Rovnako z verejných stretnutí s obyvateľmi vyplývajú v otázke CEPITu štyri najčastejšie obavy – podcenenie náporu na dopravu a tým nedoriešenie potrebnej infraštruktúry, neodborný manažment podzemných vôd, nedostatok zelene, no aj hlučnosť či zmena investičného zámeru z lukratívneho technologického parku s množstvom športovísk na logistické centrá. Všetky tie-

to otázky územný plán zóny postupne rieši a je v záujme verejnosti, mestskej časti a ďalších príslušných orgánov, aby každý predkladaný návrh aktívne pripomienkovali. Ide o dlhodobý a relatívne zdĺhavý proces, ktorý vyžaduje spoluprácu viacerých orgánov, jeho adekvátne spracovanie však Vajnorom priniesie záruky, o ktoré sa v oblasti roky usiluje.

Mestská časť preto naďalej trvá na organizovaní verejných rokovaní s obyvateľmi Vajnora, a to aj napriek tomu, že pandémia túto povinnosť ruší. „V takto dôležitých otázkach stretnutia s verejnosťou nesmieme obchádzať. CEPIT je obrovským projektom, ktorého vývoj určitým spôsobom ovplyvní budúcnosť celej mestskej časti – Vajnoráci musia mať možnosť zapojiť sa do diskusie a klásť otázky. Bohužiaľ, pandemická situácia proces verejného pripomienkovania spomaľuje. Zasadzujeme sa ale o to, aby sa rokovania s občanmi nerušili, len presunuli na vhodný termín, ktorý vyhovie ako verejnosti tak aktuálnym opatreniam. Preto sme posledné stretnutie navrhli uskutočniť v septembri a nie v čase letných dovolení, kedy to opatrenia po roku prvýkrát dovolili,“ dodáva Vlček.

Adventné čítanie

Adventné čítanie s Táňou Pauhofovou

Text: Matej Farbula
Snímky: Veronika Feketeová

Keďže aktuálna situácia v oblasti kultúry nie je priaznivá, rozhodli sme podobne ako minulý rok zorganizovať adventné čítanie, ktoré by spravilo radosť tým najmenším.

Šéria štyroch čítaní sa realizuje v miestnej knižnici, ktorá má svoju romantickú atmosféru. Vianočná výzdoba a zapalovanie adventného venca počas natáčania navodenú vianočnú

Adventné čítanie s Michalom Zemanom

atmosféru ešte zväzňujú. Každú nedeľu o 18:00 h máte možnosť pozrieť si jeden diel adventného čítania na facebookovej stránke Vajnory – dedina v meste či na youtube kanáli. Naše pozvanie čítať tým najmenším tento rok prijali Táňa Pauhofová, Ivan Šandor, Veronika Kořinková a Michal Zeman. Z ich účasti sa naozaj tešíme a veríme, že vás príbehy v podaní umelcov zaujmú a budú sa vám páčiť.

Touto cestou si vám dovoľujeme v mene oddelenia kultúry, športu a zahraničných vzťahov popriať pokojné prežitie vianočných sviatkov a všetko dobré v novom roku 2022.

Drevorezba Štefana Zemana. Snímka: Marek Grebečí

Príbehy Vajnorského ornamentu (9)

Úvaha o ornamente v súčasnosti

Text: Elena Karácsonyová

Snímky: Viera Slezáková, Marek Grebečí, Erika Surányiová

Sychravé novembrové dni u mňa asi najviac prajú filozofickým úvahám... pri zalievaní rannej kávy som v duchu skonštatovala, že som Vajnorským ornamentom skutočne „postihnutá“. Kávu si robím do šálky s Vajnorským ornamentom od Kiky Rožňovcovej. Ráno som ju chcela postaviť na krásnu novú podšálku od Eriky Surányiovej... keď som si ale úplne zakryla nádherný vzor s hrozienkom, šálka skončila na starom tanieriku a podšálkou sa zatiaľ kochám.

Ešte vo mne rezonuje ostatný ročník Vajnorského širáčka, dokument o Vajnorskom ornamente, výstava prác Štefana Zemana, Vierky Slezákovvej a krásne nové úžitkové vecičky Eriky Surányiovej, Miša Dujsíka a Kiky Rožňovcovej. A uvedomila som si, že zatiaľ som písala iba príbehy o starších prácach s Vajnorským ornamentom, ktoré vytvorili už nežijúce umelkyne. Pokračovaním týchto príbehov a novými príbehmi Vajnorského ornamentu, ktoré by sme však nemali nechať nepovšimnuté, sú práve diela, veci a vecičky, ktoré tvoria súčasní vajnorskí umelci. Mnohí ľudia vnímajú Vajnorský ornament práve prostredníctvom starších prác, ktoré už majú takmer múzejný charakter a chápu preto využitie or-

namentu i týchto predmetov cez prezentačnú a reprezentačnú funkciu. Faktom však je, že v minulosti väčšinu z týchto vecí naši predkovia reálne používali. A to, že sa dnes ornament uplatňuje predovšetkým na úžitkových predmetoch, nie je žiadna novinka ani dehonestácia ornamentu. Len sa zmenila doba... Takže kávu pijem z hrnčeka s ornamentom, tak ako kedysi pili vodu z džbánů s ručne maľovaným ornamentom. Obliekam si na bežné nosenie tričká a sukne s ornamentom, na spoločenské príležitosti mám dokonca šaty s vyšitým ornamentom – tak ako v minulosti nosili kroj na dzelňi deň. A tak ako v minulosti využívali vyšívané utierky a uteráky, dnes na nich tiež môžeme vidieť Vajnorský ornament – síce vytlačený mo-

Šálky Eriky Surányiovej. Snímka: Erika Surányiová

Michal Dujsík so svojimi prácami. Snímka: Marek Grebečí

Kraslice Viery Slezákovvej. Snímka: Viera Slezáková

dernými technológiami, ale pôvodne nakreslený šikovnou pisárkou.

Pri našich vajnorských tvorcoch je pre mňa mimoriadne cenný ešte ďalší moment. V pretrvávajúcom záujme o ľudovú kultúru, najmä v rovine dekorovania úžitkových predmetov, tričiek, šiat, tašiek či suvenírov s ľudovými motívami, mnoho z ich tvorcov siaha po vzoroch z databáz. I keď sú ľudové a, samozrejme, komerčne cenovo výhodnejšie, často nemajú so Slovenskom nič spoločné. A tu je ten moment, pre ktorý si mimoriadne cením prácu vajnorských umelcov – stále pracujú s regionálnym motívom, vychádzajú z toho, čo poznajú a vidia vo svojom okolí. Nehľadajú lacné náhrady a rýchle riešenia, ktoré ponúkne – často chybné – internet. Je to náročnejšia práca, ale stojí za to. Inak by to asi nevedeli. Nezlučuje sa to ani s povestným vajnorským lokálpatriotizmom a asi by to nešlo

od srdca a od ruky. Aby však mohli vo svojej práci pokračovať, potrebujú podporu aj od nás. Je na každom z nás, či podporíme domácich umelcov, ich chuť a zariadenosť do ďalšej práce – a tým aj zachovanie regionálnych tradícií – alebo dáme prednosť lacnejším produktom s „globalizovaným“ pôvodom.

Táto úvaha nemá byť reklamou na produkty. Mala by byť skôr zamyslením nad dôležitým aspektom zachovania práce miestnych umelcov – a tým je kontinuitnosť Vajnorského ornamentu a udržanie regionálnej originality aj v čase všadeprítomnej globalizácie. Vajnory sa hrdia nielen zápisom prvku do Reprezentačného zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska, ale najmä tým, že tradícia tvorby Vajnorského ornamentu nebola nikdy v našej obci prerušená. Nositeľmi tejto tradície sú práve súčasní umelci a ich práca je zák-

ladom pre to, aby ornament žil naďalej – nielen vo svojej historickej forme, ale tiež v modernom spracovaní a využívaní.

Tak mi dnes dovoľte „prerozprávať“ príbehy súčasných vajnorských umelcov prostredníctvom niekoľkých fotografií ich prác prezentovaných na Vajnorskom širáčku. A dúfam, že vám v novom roku na stránkach Vajnorských noviniek budem môcť prinášať nielen „historické“ príbehy Vajnorského ornamentu, ale aj príbehy jeho súčasných tvorcov. Prajem Vám všetkým pokojné vianočné sviatky a do nového roku želim najmä veľa zdravia.

Ak nám chcete pomôcť doplniť dokumentáciu vajnorského ornamentu alebo máte námety na ďalšie „príbehy vajnorského ornamentu“, môžete nás kontaktovať na e-mailovej adrese redakcie alebo na adrese elena.vianočka@gmail.com

Mučeník za duchovné povolania, blahoslavený don Titus Zeman

Text: Igor Zbojan
Snímky: archív

Dňa 8. januára 2022 si pripomíname výročie smrti a súčasne tiež dátum liturgického slávania sviatku vajnorského rodáka, blahoslaveného dona Titusa Zemana.

Titus Zeman sa narodil 4. januára 1915 ako najstaršie dieťa v mnohodetnej rodine, ktorej život formovala úprimná viera. Jeho detstvo bolo poznačené slabým zdravím. Ako desaťročný bol nútený uvažovať aj o svojej smrti. Na krátky detský život trochu priskoro. Keď sa ako dvanásťročný rozhodol stať sa saleziánom a kňazom, za týmto predsavzatím stálo jeho mimoriadne uzdravenie na príhovor Sedembolestnej Panny Márie pred dvoch rokov. Rodičia mu bránili ísť touto cestou najmä preto, že boli veľmi chudobní. Malý Titus im v jednoduchosti povedal: „Ak by som zomrel, vydali by ste peniaze na môj pohreb, ale teraz už môžete dať tie peniaze na moje štúdium.“ Potom rodičia predali nielen malú roľu, ale nadhlo sa zadĺžili až do jeho kňazských primícií.

CELOŽIVOTNÁ ÚCTA K SEDEMBOLESTNEJ PANNE MÁRII

Práve Titusova hlboká detská vďačnosť Sedembolestnej Panny Márii a rozhodnutie splniť svoj prísľub spravili na jeho životnej ceste z neho pevnú osobnosť, ktorá silou lásky k Bohu a ľuďom došla až k mučeníctvu. Odozva jeho života presahuje svoju rodnú obec a Slovensko, preniká všade, kde už je známy jeho životný príbeh.

Keď prišiel k saleziánom do Šaštína požiadať o prijatie, tak predstavený saleziánskeho ústavu ho ako nezrelého dvanásťročného chlapca najprv odmietal. Keď sa presvedčil o jeho láske k Sedembolestnej Panne Márii a vážnom rozhodnutí žiť rehoľným životom, s dojatím ho nakoniec prijal. Titus ho nepreviedol slovami o svojom mimoriadnom, až zázračnom uzdravení, ale iba svojou skrom-

Blahorečenie Titusa Zemana v Bratislave

nosťou a osobným zaničením. Nevedel nikdy upozorňovať na seba, pre neho bol zaujímavý každý človek v jeho blízkosti.

A pre predstaveného bola podnetná aj skutočnosť, že tesne pred príchodom malého Titusa do saleziánskeho ústavu pápež Pius XI. vyhlásil vatikánskym dekrétom „Celebre apud Slovachiae gentem“ /po slovensky „Slávna u slovenského národa“/ 22. apríla 1927 Sedembolestnú Pannu Máriu za patronku Slovenska.

PRÍPRAVA K ZASVÄTENÉMU ŽIVOTU REHOĽNÍKA A KŇAZA

Životopisné publikácie o blahoslavenom Titusovi zhodne vyzdvihujú jeho vieru a modlitbu. Ale za každým životopisným chronologickým údajom je skryté jeho prežívanie, postoje, očakávania a nádeje, vnútorný zápas i celý jeho reálny život.

Keď Titus už ako 16-ročný vstúpil do noviciátu Saleziánskej spoločnosti, bola pre neho osobitným pamätným dňom slávnosť obliečky, kedy mohol už nosiť vytúženú reve-

rendu. Vedel, že obdobie noviciátu končí sľubmi, ktoré nie sú predsavzatím seba samému ani prísľubom predstaveným rehole, ale sľub zasväteného života sa dáva Bohu. A práve v tom je jeho obdivuhodná hodnota a osobitná záväznosť. Ako 17-ročný zložil svoje prvé rehoľné sľuby a stal sa rehoľníkom v Saleziánskej spoločnosti. Vtedy bol len študentom gymnázia. Po vzniku československej saleziánskej provincie odišiel 21-ročný Titus do saleziánskeho filozofického študentátu do moravskej Ostravy, kde ako asistent vyučoval slovenčinu. Nasledujúci rok mal prísť na vojenský odvod v období, keď bol Hitler v Nemecku už niekoľko rokov pri moci, viedol výbojnú politiku v Európe a plánoval obsadiť územia susedných štátov s nemeckými menšinami. Titus vedel, že ak bude odvedený za vojaka a odmietne ísť do bojových operácií, čaká ho trest v zmysle vojenského práva so všetkými dôsledkami. Nenávidel násilie. Niekoľko mesiacov predtým si deň po dni dokázal znížovať dávky jedla, na odvod prišiel už ako živá kostra, vážil len 48 kg, a odvodovou komisiou bol odmietnutý.

V septembri v roku 1937 bol saleziánsky predstavený poslaný na teologické štúdium do Talianska na známu Gregoriánsku univerzitu a následne na Inštitút teológie v Chieri. Prišiel sa rozlúčiť s rodinou do Vajnora a z tohto obdobia pochádza jeho pôsobivá fotografia vo vajnorской kronike, ktorá sa stala súčasťou obcej kroniky. Po príchode do Talianska ako 23-ročný zložil v nasledujúcom roku doživotné rehoľné sľuby. Pre svoju obetavú a náklazivo priateľskú povahu bol medzi svojimi spolubratmi mimoriadne obľúbený, ešte dlhé roky po jeho odchode si na neho spomínali. Nakoľko hrozil začiatok vojny a následne uzatváranie štátnych hraníc, slovenskí študenti dostali možnosť skoršieho vysvätenia za kňazov. 23. júna 1940 prijal v Turíne Titus Zeman z rúk kardinála Fossatiho kňazskú vysviacku a 24. júna slávil svoju prvú svätú omšu. Splnil sa mu životný sen a po niekoľkých rokoch odlúčenia od svojej rodiny túžil po návrate do Vajnora.

DESAŤ ROKOV POŽEHNANÉHO PÔSOBENIA

Kňazstvo bolo pre Titusa neoceniteľným darom z Božích rúk. Akým bol Titus Zeman kňazom, to dokumentujú publikácie so zaujímavými životopisnými údajmi a podnetnými poznámkami, ale viac vedia o tom veriaci, ktorým sa pri pastoračii venoval. Niekoľko mimoriadnych údajov preniklo aj do týchto publikácií. Začalo sa to novokňazským požehnaním vo Vajnoroch.

Primície Titusa Zemana boli pre Vajnory nevšednou udalosťou. Don Titus Zeman

bol prvým kňazom vo Vajnoroch, ktorý priamo pochádzal zo svojej rodnej obce. Na neopakovateľnej slávnosti sa zúčastnilo množstvo jeho rodákov a čestným hosťom bol aj súčasný Boží služobník, biskup Michal Buzalka, ktorý pôsobil vo Vajnoroch ako správca farnosti a Titus ako chlapec mu vtedy často miništroval. Na záver slávnosti udeľoval Titus Zeman novokňazské požehnanie v kostole Sedembolestnej Panny Márie. Prišiel tam s mimoriadnym vypätím síl aj Vajnorčan Matej Pilný. Plul krv a mal závrate, bol už v kritickom zdravotnom stave. Ako ho don Titus požehnal, tak v tom momente sa priam zázračne uzdravil a nemal ani najmenšie náznaky, že bol veľmi chorý.

Don Titus Zeman bol ustanovený za kaplána v Bratislave na Miletičovej ulici, kde bol veľmi vyťažený. Pred touto kaplánskou pracou ako profesor na Biskupskom gymnázii v Trnave. Po odvolaní z duchovnej správy v Bratislave bol preradený do saleziánskeho konviktu v Trnave a súčasne sa stal aj správcom kostola sv. Fabiána a Šebastiána. Odchovanci z Trnavy na neho spomínali ako na nevšedne kamarátskeho, tichého, skromného a láskavého. Pamätne miesta kňazského pôsobenia boli pre Titusa okrem Bratislavy a Trnavy najmä Šaštín a Šenkvice. Po nastúpení komunistického režimu bol v máji 1949 pridelený ako kaplán do milovaného Šaštína. Po mesiaci sa z bezpečnostných a organizačných dôvodov musel vrátiť do Saleziánskeho ústavu v Bratislave.

Šenkvice, kam prišiel v októbri 1949, boli pre 34-ročného Titusa Zemana posledným

plnohodnotným kňazským pôsobiskom. Svojou horlivosťou a ľudským prístupom si vedel veľmi rýchlo získať dôveru a uzdravil tam osobu postihnutú posadnutosťou. Jeho modlitba bola veľmi vrúcna a pevná. Keď v roku 1950 v noci z 13. na 14. apríla zasiahol komunistický režim proti rehoľnému životu /najmä na Slovensku/ a chcel ho úplne zničiť, nakoľko rehoľníci boli pre ateistický režim celkom nepotrební, úplne nežiaduci, don Titus sa so zrušením rehoľného života na Slovensku nezmieril. I v tejto situácii našiel vo svojom svedomí riešenie. Odišiel ukradomky od konca augusta z tejto farnosti a a skrýval sa pred akýmkoľvek prejavom verejného života.

KAPLÁN V ILEGALITE

Don Titus sa po rozhovore so spolubratmi Františkom Revesom a Ernestom Macákom rozhodol, že prevedie mladých rehoľníkov na štúdium teológie cez bezhlavo strážené hranice do zahraničia. Bolo potrebné prebrodiť sa alebo prípadne preplávať cez dlhé hraničné pásma rieku Moravu, prejsť cez nebezpečnú sovietskú zónu Rakúska a potom sa dostať cez horský priesmyk v Alpách do Talianska. Je veľký rozdiel prebývať v kostole a vo farskej budove, alebo vyjsť do ulíc bez strechy nad hlavou a bez úkrytu.

A je veľmi veľký rozdiel modliť sa v tichosti sklonený, alebo byť prenasledovaný po domoch, na dvoroch, na poliach, po lesoch i za hraničnými zátarasami. Avšak najradikálnejším rozdielom je žiť zasvätený život na slobode, alebo padnúť do područia tak krutého nepriateľa viery, hoci tiež prejavy nepriateľstva na slobode sú rôzne a sú skúškou. Titus to prijal ako zápas o dušu. O ich posilu a záchranu. Vedel, že mu ide o život. Neváhal. Rovnako vedel, že tiež nemusí zvládnuť mučenie. Nesmie ani zradiť alebo zapredať seba ani iných, s ktorými bol v spojení. Za lásku sa vždy platí daň, pokiaľ ju nemá človek stratiť alebo znehodnotiť. Ako sa však platí pri najväčšej obeti svojej lásky? Príklad je na kríži... Titusov život už nepatrí jemu, ale Kristovi. Dal zo seba všetko, čo mal. A prijal aj dar mučeníctva. Prijatie daru mučeníctva bolo čisté, nechcel ho pre seba ako hrdinstvo. Pre seba samého by nešiel bojovať s tajnou políciou a so štátnym režimom. Nebol vo svojich modlitbách mimo tej ťažkej reality, chcel vydržať na začatej ceste a rástol v odvahe. Pri ohliadnutí sa nazad nepretržitý spôsob jeho obetovania sa pri záchrane duší a duchovných povolaní nemal na Slovensku obdobu a súčasne sa zaradil medzi významné ozdoby svojej rehole, ktorá patrí medzi najväčšie misijné spoločnosti na svete.

Portrét vo vajnorском chráme

Ondrej Demo - spomienky na Vianoce z mladosti

Vo Vajnoroch ma prijali za svojho

Text a snímky: Stanislav Bachleda

Poznali sme sa viac ako polstoročie, ešte z rozhlasu. Bol vtedy už známym redaktorom, autorom pútavých relácií - k najznámejším a najdlhšie vysielaným patrila Z klenotnice ľudovej hudby, ktorá sa vysielala niekoľko desaťročí - renomovaným folkloristom, autorom nestarnúcich publikácií. Stretávali sme sa na festivaloch, koncertoch, súťažiach, spolupracovali sme ako organizátori folklórnych podujatí i Spolku hudobného folklóru, ktorého bol predsedom viac ako dvadsať rokov. Nie dlho pred Vianocami som ho oslovil, aby si zaspomínal na mladosť i na časy, keď sa do Vaj-

nor priženil a prežíval v novom prostredí najkrajšie sviatky roka. Rozhovoril sa, ako bolo uňho zvykom - spontánne, dynamicky, aj keď v podtóné bolo cítiť smútok z ochorenia manželky. Netušil som, že to bude náš posledný rozhovor, a tak z úcty i obdivu k jeho práci a životu sa vraciam k tomuto stretnutiu a k jeho spomienkam.

Štedrá večera sa u nás v rodnom Branove začínala tradične oblátkami s medom i s cesnakom, potom bola kapustová polievka so sušenými slivkami, lebo žiadne mäso sa celý deň nejedlo, dokonca ani pred polnočnou omšou. Prípadne sme mali ešte cicerovú polievku, potom

boli pupáčky, nasledovalo ovocie, ktoré sme si sami dopestovali - jablká, oriešky, slivky, samozrejme, koláče, zvlášť okrúhle syrovníky. Nemohli chýbať prípitky - na prípitok slivovica, neskôr aj víno. Pritom sme si zaspievali koledy pred stromčekom, ktorý bol už v prednej izbe vyzdobený. Rodičia s tým nerobili tajnosti, nechali nás zdobiť. Samozrejme, okrem obyčajných ozdôb, ktoré sme si sami vyrobili, boli aj salonky, ale to sme si nedovolili uchmatnúť, lebo to by bol hriech. Po večeri sme šli k stromčeku prijať skromné darčeky, zase zazneli koledy - taká typická branovská bola Pásli ovce valasi...

Pán Demo ju zaspieval... Dodnes mi znie v ušiach jeho hlas. A pokračoval v spomienkach...

Táto koleda má na Slovensku mnoho variantov a spieva sa v rôznych nárečiach regiónov. Bola to krásna atmosféra. Čas medzi večerou a polnočnou sme vyplňali my, chlapci. Rozbehli sme sa koledovať popod okná najmä u susedov, príbuzných, dobrých známych a rodín, radi sme chodili aj tam, kde mali dievčatá.

Vinšujeme vám tieto sviatky, Krista Pána narodenie, aby vám dal Pán Boh zdravia.... Domáci nás vítali, chválili, ako pekne spievame, vinšujeme, obdarili nás koláčmi i peniažkom. Potom sa išlo na polnočnú. Rád som chodil do kostola, nielen cez sviatky, ale cez Vianoce zvlášť, lebo zneli piesne, ktoré sa spievali len v tomto období a mali zvláštne čaro.

► Ako pokračoval tento výnimočný deň?

Až keď sme sa vrátili domov, teda po polnoci, čakala nás veľká hostina, zvyčajne zabijačka - „hurky“, klobásky, mäso, slovom, štedrá večera. V dobrej pohode, v slávnostnej atmosfére sa predĺžila do neskorej noci. Ale ráno, na Božie narodenie, sa šlo na omšu, tak sme nemohli hodovať veľmi dlho.

Keď som sa priženil do Vajnor, bolo to trochu ináč. Pôst sa držal rovnako ako u nás, jedli sa oblátky s medom, ale cesnak už chýbal. Rozdiel bol v tom, že tu sa už jedávala ryba, zemiakový šalát a viac sa pilo víno, u nás slivovica, aj keď, pravda, nechýbalo ani víno. Ani koledovať sme vo Vajnoroch veľmi nechodili. No neznamená to, že sa vôbec nekoledovalo a nevinšovalo.

Vo Vajnoroch sa na Štedrý deň menej spievalo ako v mojom rodisku v Branove. Avšak hrať a čvachtať, ako spomínal môj svokor, chodievali cigáni. Čvachtanie je nezrozumiteľné spievanie. Melódia je známa, menej už slová, a kto ich nepozná, nerozumie, o čom sa spieva.

► Čo však bolo pre Teba nové?

Hranie trubkárov na veži pred polnočnou. Po nej pred kostolom hrala dychovka koledy. Ľudia im tleskali, vzájomne si želali sviatky a všetko, čo s týmto dňom súvisí. Veď dychovka je vo Vajnoroch súčasťou života. Toto bolo typické pre Vajnory, a pre mňa nové. Páčilo sa mi to, navyše manželkina rodina ma veľmi srdečne prijala, rozumeli sme si, preto aj vianočné sviatky boli neopakovateľné, radostné, krásne. Aj štýl rodinného života bol podobný ako u nás. Ale tradícia sa pomaly vytrácala, najmä v šesťdesiatych rokoch. V novom domove som si našiel aj veľa kamarátov. Spriatelili sme sa s jedným spevákom, veľmi dobrým barytonistom, výborným rozprávačom pánom Fašungom,

ktorý ma pozval na prvé Vianoce aj k nim do rodiny. Všetko to boli prívetiví ľudia. Aj pán organista, folklórna skupina, s ktorou som začal spolupracovať, čo mi bolo blízke. Možno to bolo aj tým, že Vajnory sú katolícke, čo si udržiavali aj za socializmu, a moja rodina tiež. My sme mali sobáš v kostole, a to v roku 1957 nebolo vôbec jednoduché.

► Je niečo, čo bolo spoločné pre Vaše rodisko a nové bydlisko?

Moje rodisko a Vajnory spája aj krásna skladba - Kyrie, ktorá sa u nás spievala len na polnočnej. Na Vianoce si ju prišli do kostola zaspievať aj tí, ktorí ho po celý rok nenavštevovali. Túto skladbu som si priniesol so sebou a spracoval som ju pre vajnorový zbor. Urobil som malú úpravu a na Vianoce v roku 1997 zaznela prvý raz aj vo Vajnoroch. Odvtedy sa táto krásna pastorela spieva každý rok.

Keď som sa stal tunajším občanom, rozmýšľal som, prečo sa vo Vajnoroch menej spievali koledy. Ony sú produktom pastierskej kultúry, teda najmä ovčiarstva, ktoré je mladšie ako roľnícka kultúra. Vinohradnícku priniesli už Rimania. Vo Vajnoroch bolo pastierstvo zastúpené v menšej miere - zväčša rožný dobytok a husi. Malo to, samozrejme, sociálne príčiny.

Prevažovala tu roľnícka, vinárska kultúra, a tak, prirodzene, nemali koledy takú tradíciu ako napríklad na severnom či strednom Slovensku. Koledovať sa chodilo najmä v tých častiach Slovenska, kde bol väčší nedostatok. Vajnory do takejto sociálnej vrs-

ty nepatrili. Ale nielen Vajnory, celá veľká časť Slovenska od Záhoria až po Nitru, teda značná časť Veľkomoravskej ríše, kde dominovala roľnícka kultúra. Napokon, vajnor- ský dialekt je v podstate záhorácky, aj mentalitou sú si blízki. Neznamená to však, že sviatočné zvyky neboli pestré, pôvabné, len iné ako v ďalších častiach Slovenska. Tu najmä na sviatky, a tie vianočné neboli výnimkou, hralo prím na sviatočnom stole víno. Bol a dosiaľ pretrváva kult vína, hovorí sa mu tekutý chlieb. Zaujímavé pre mňa bolo aj to, keď sa degustovalo. Pán domu ho nezačal sťahovať prv, kým ho nechutnala manželka, ktorej názor bol veľmi dôležitý.

Príznačný pre tunajšiu mentalitu je i zmysel pre humor, a tak mi prišiel na um vtíp: *rozprávajú sa dvaja gazdovia - hovorí jeden druhému - víno bývalo aj kyslé, hrozno aj nedozreté, aj málo sladké, ale nebolo roku, že by sa nevypilo.* A tak ani na vianočnom stole vo Vajnoroch nemohlo víno nikdy chýbať.

Vajnor-ské víno však nikdy nebolo kyslé, hrozno nedozreté, ani málo sladké. Napokon o tom sa možno kedykoľvek presvedčiť a vianočné sviatky sú na to vhodnou príležitosťou. Aj na to, aby sme si zaspomínali na také osobnosti, akou bol doktor Ondrej Demo.

O niekoľko dní, 14. januára 2022 by sa bol PhDr. Ondrej Demo, CSc. dožil 95. rokov.

Počiatky a pôsobnosť nášho dychového orchestra (9)

Zdroj: Vojtech Fekete: Prešporská obec Vajnory (kronika)

Opakovaný pražský úspech vajnorskej dychovky sa prejavil aj tým, že čoraz častejšie mali možnosť nielen súťažiť i nesúťažne účinkovať, ale aj nahrávať pre rozhlas a televíziu. Tak to bolo aj tentoraz, keď....

V marci (1959, pozn. red.) pozýva pražská televízia dychovú hudbu Vajnorák na priamy prenos zo záberu snemovania členov JRD (Jednotných roľníckych družstiev, pozn. red.) z celej republiky, ktoré prebiehalo vo veľkej sále PKO (Park kultúry a oddychu, pozn. red.) Júlia Fučíka.

V apríli na krajskom festivalovom podujatí v rámci ĽUT (Ľudová umelecká tvorivosť, pozn. red.) v Bratislave získava ďalšie prvé miesto a tým si zabezpečuje postup do ústredného kola ĽUT. Teraz už len sporadicky:

- v júni vystupuje Vajnorák na starodávnom Devíne pri príležitosti slávnostného predstavenia opery "Libuša" s hercami ND z Prahy
- v júli sa zúčastňuje dychovka na kvalifikačných skúškach v Bratislave s výsledkom ako najlepšia dychovka
- v septembri vystupuje na kultúrnej brigáde v Šali pri náboře mládeže v rámci výstavby Dusla
- v októbri vystupuje so skupinou CHZJD (Chemické závody Juraja Dimitrova, pozn. red.) v Lozorne, Hlohovci vždy s tým istým programom.

Dychová hudba vo Vajnoroch už začiatkom roka 1960 začala s poctivým nácvikom na tohtoročnú ich žatvu, lebo sa blížili súťaž STM (Súťaž tvorivosti mládeže, pozn. red.), kde hneď v prvom okrese mali obhajovať prvenstvo. To sa im na súťaži v Rači aj podarilo, ale vystúpila aj v súťaži menších foriem dychových hudieb prvý raz „osmička“ pod vedením Titusa Pilného, ktorá tiež získala prvé miesto.

Janko Blaho, sólista (vľavo) a Anton Baláž

V máji natáča Vajnorák program do bratislavského rozhlasu, v júni sa zúčastňuje na manifestačnom sprievode účastníkov krajskej spartakiády v Bratislave. Účinkuje aj pri priebehu volieb do NZ (Národné zhromaždenie, pozn. red.), a SNR, ako aj volieb poslancov do NV, ktoré podujatia prenášala priamym prenosom aj čl. televízia.

Bohatý program hudby nasleduje aj v júli na staroslávnom Devíne, kde zahajuje operu „Svätopluk“, ktorú úspešne predviedli herci ND z Bratislavy. V auguste je vysielaný priebeh dožinkových osláv z Vajnor cez televíziu a naostatok v októbri natáča Vajnorák ďalší program pre rozhlas zo skladieb Karola Pádivého, Emila Doležela, Janka Matušku a Jána Dubovského.

V marci roku 1961 sa konajú súťaže dychových hudieb v rámci mestského kola STM v Bratislave. Prvý raz sa na takejto súťaži

člení dychová hudba Vajnorák na dve skupiny. Jedna ako mládežnícká-prezentovaná mladými hudobníkmi a hneď aj získava prvé miesto vo svojej kategórii. Na to v apríli vystupuje celá dychová hudba Vajnorák na krajskom kole STM, ktoré sa konalo v máji v Prahe. Ešte pred touto súťažou vystúpila dychovka aj na slávnostnom rokovaní ÚV KSČ, ktoré sa konalo pri príležitosti 40. výročia založenia KSČ.

Po skončení samotnej súťaže vyhlasuje porota ako víťaza V. kategórie (amatérov) Dychovú hudbu Vajnorák. Teda ozajstný úspech, prezentujúci výkon dychovky zo Slovenska.

Koncom roka sa dopĺňa stav vajnorskej dychovky o týchto mladých „učňov“: Brúder Marian r. 1947, Fašung Ján r. 1942, Uhlár Stano r. 1949, Zeman Jozef r. 1949, Zeman Milan r. 1945.

V novembri 1962 sa uskutočnil výmenný zájazd medzi krajskou organizáciou ČSM (Československý sväz mládeže) Západoslovenského kraja a krajskou organizáciou FDJ (Freie Deutsche Jugend – mládežnícka organizácia) Drážďany z Nemeckej demokratickej republiky. Zájazd bol výstižne pomenovaný ako „Vlak družby“ a zúčastnilo sa ho okolo 600 delegátov z nášho kraja, medzi nimi aj 8 členná úderka dychovej hudby z Vajnor v tomto zložení: Fero Fekete, Vavro Belovič, Miroslav Zeman, Zorislav Tichý, Vojtech Fekete, Miroslav Noskovič, Alojz Gajdúšek a Dušan Tanáč.

Vajnorská dychovka aj v roku 1963 pokračuje vo svojej činnosti podľa plánovaných úloh. Vyhráva na všetkých spoločensko-politických podujatiach či už masových organizácií, ako aj pri Prvomájových oslavách v Bratislave.

Popri všetkých týchto povinnostiach zúčastňuje sa ako víťaz okresnej súťaže dychových hudieb v júli na krajskom festivale dychových hudieb v Starej Turej, kde sa po prvý raz v histórii predstavuje súťažnej porote 33 členný kolektív. Porota za ich vynikajúci výkon udelila za vhodnú skladbu politicko-výchovného repertoáru „Zvláštnu cenu“.

V roku 1964 sa začína dychová hudba Vajnorák systematicky pripravovať na svoje 100 trvanie a preto si volí programovú formu svojho repertoáru tak, aby tento prejavil činnosť dychovej hudby vo Vajnoroch za celé jej trvanie od vzniku až do súčasnosti.

Predpríprava spočívala v kultúrnych podujatiach, verejných koncertoch:

- v júni Vajnorák poriada verejný koncert pri privítaní Jozefa Lenárta tajomníka KSS, ktorý ako poslanec navštívil obec pri príležitosti volieb do orgánov NV

Na 1. mája pri Kutuzovových kasárňach, 1951

- v júli natáča dychovka program do čl. televíziu v rámci Filmového festivalu pracujúcich
- v auguste sa zúčastňuje delegácia hudby na oslavách 110 výročia založenia najstaršej dychovej hudby na Slovensku v Dolnej Súči.

Vzhľadom k tomu, že sa blíži stav a čas osláv storočnice vajnorskej dychovej hudby, ako aj 15-ročného výročia založenia JRD vo Vajnoroch, utvára sa v júni pri rade MNV v mieste „Prípravný výbor“ pre politicko-organizačné zabezpečenie týchto spoločných osláv. Pre zvládnutie týchto náročných úloh boli z radov hudobníkov ustanovené komisie s týmto pracovným zadelením:

- programovo propagačná
- technicko organizačná
- hospodársko finančná

Z členov hudby boli zastúpení v jednotlivých komisiách Fero Fekete, Vavro Belovič, Kamil Zeman a Vojtech Fekete ktorý si navyše zobral za úlohu spracovať podklady z bohatej histórie hudby.

Dychová hudba Vajnorák svoj jubilejný rok 1966 začína už vo februári estrádou v miestnej Osvetovej besede, kde sa predstavila miestnemu obecnstvu so svojim ľudovým repertoárom aj so spevákom Jankom Blahom.

— Ilustračné obrázky použila redakcia so súhlasom vlastníka súkromnej zbierky zdigitalizovaných fotografií **VAJNORY V SPOMIENKACH**. Zbierka je prístupná na adrese www.spominajme.com alebo z [facebookového profilu „Vajnory v spomienkach“](https://www.facebook.com/vajnory.v.spomienkach).

Jazykovo neupravené, doslovný prepis z kroniky Prešporská obec Vajnory.

Pomocník, 1952

Nahrávanie pre rozhlas, 1953

Vajnorský širáček 2021

Ohlášky folklóru a divadla vo Vajnoroch

Text: Za občianske združenie Podobenka z Vajnor Gabriela Zemanová a Elena Karácsonyová
Snímky: Marek Grebečí a Dávid Grebečí

Po úspešných predchádzajúcich ročníkoch a nútenej ročnej prestávke sa počas prvého novembrového víkend, v sobotu 6. a v nedeľu 7. novembra 2021, na našu veľkú radosť v Dome kultúry Vajnory opäť konal už 6. ročník folklórno-divadelného festivalu Vajnorský širáček. Vznikol z iniciatívy členov občianskeho združenia Podobenka z Vajnor, ktoré je pod vedením Gabriely Zemanovej aj organizátorom celého podujatia. Ako každý rok bol program zostavený tak, aby si každý našiel počas dvoch dní pre seba to, čo ho zaujíma.

DFSk Podobenka z Vajnor

Občianske združenie Podobenka z Vajnor sa môže od roku 2016 pochváliť **zápisom Vajnorského ornamentu do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska**, ktorý z bohatstva ornamentálnych štýlov, ktoré sa na území Slovenska rozvinuli v priebehu 19. a prvej polovice 20. storočia, patrí k jedným z najvýraznejších. Program dvojdňového podujatia sa organi-

zátóri rozhodli venovať nielen Vajnorskému ornamentu, ale aj niekoľkým ďalším prvkom zapísaným do tohto reprezentatívneho zoznamu, a to: **Fujare – hudobnému nástroju a jeho hudbe (2010)**, **Terchovskej muzike (2011)**, **Gajdám a gajdošskej kultúre na Slovensku (2013)** a **Tradičnému bábkarstvu na Slovensku (2013)**.

SOBOTA SA UŽ TRADIČNE NIESLA V DUCHU TRADIČIÍ A ĽUDOVÉHO UMENIA

Na úvod sa predstavil **Detský folklórny súbor Lastovička z Ivanky pri Dunaji**. Deti predviedli tance z viacerých regiónov Slovenska – Leto na dedine, O tetku, Ponícke koleso, Myjavské regrácie. Na harmoni-

ke ich sprevádzal Michal Veselský. Lastovička je pomerne mladý kolektív, vznikol v roku 2016 a vo svojich programových číslach sa snaží obsiahnuť nielen tanečnú a spevácku, ale aj divadelnú zložku scénického prezentovania našej kultúry.

Po slávnostnom otvorení Širáčka si diváci mohli pozrieť nový **filmový dokument o Vajnorskom ornamente**, ktorý je súčasťou projektu Elementy nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska realizovaného občianskym združením Konduktor. Film zachytáva Vajnorský ornament ako životaschopný prvok, ktorého tradícia tvorby je v obci kontinuálne zachovaná do súčasnosti. Na Vajnorskom širáčku dokument predstavil osobne jeden z jeho tvorcov – Michal Veselský.

Nuž a po Vajnorskom ornamente nemohlo nasledovať nič iné ako vajnorský folklór. **Detská folklórna skupina Podobenka z Vajnor** pod vedením Gabriely Zemanovej sa predstavila tento rok s novým pásmom Rok na dedine alebo Na známost sa dáva. Deti spolu s „dospelákmi“ z Podobenky potešili divákov vajnorskými hrami, zvykmi, piesňami, tancami – a, samozrejme, originálnymi vajnorskými krojmi.

Ďalším prvkom, ktorý sa prezentoval na tohtoročnom podujatí, boli gajdy a gajdošská kultúra – naším hosťom na javisku bol **jediný profesionálny výrobca gájd na Slovensku Juraj Dufek**. Porozprával o všetkých častiach tohto kedysi celoslovensky rozšíreného hudobného nástroja i o jeho výrobe – a, samozrejme, na gajdy nám i zahrál.

Na fujare, ako aj na niekoľkých ďalších hudobných nástrojoch, nám zahrál a zaujíma vo o nich porozprával **folklorista a multiinstrumentalista Igor Hraško**.

Záver sobotného programu patril seniorskému folklórnemu súboru Burinka z Bratislavy a Terchovskej muziky Sokolie zo Skalice.

SFS Burinka

Seniorský folklórny súbor Burinka sa na našom podujatí tentoraz predstavil s čardášmi z Gemerskej Polomy, spevmi z Lipтова a Oravy premiérovo s dievčenským „zajačím“, chlapčenským „palicovým“ a párovými tancami z Gemera v choreografii Jozefa Buriča s hudobným doprovodom Maroša Suchánka. Diváci tak mohli vidieť, ako to vyzerá, keď sa „seniori“ hrajú, tancujú a spievajú a vek je iba číslo.

Posledným prvkom, ktorý sme divákovi v sobotu na javisku predstavili, bola Terchovská muzika. Zahráli a zaspievali nám členovia **Terchovskej muziky Sokolie** zo Skalice, ktorá tento rok oslávila už 25. výročie vzniku.

DRUHÝ DEŇ VAJNORSKÉHO ŠIRÁČKA BOL VENOVANÝ DIVADLU A V DOPOLUDŇAJŠÍCH HODINÁCH, ALE I POPOLUDŇÍ OPĽ NAJMĀ DEŤOM.

Krásne výpravné predstavenie **Divadla Jaja** Chlapček a divoška v podaní bábkoherečky Jany Pokornej Kelemenovej s veľkými 100 cm bábkami bolo vtipné i trochu poučné a zabavilo aj dospelých.

Zaujímavým príbehom o Laktibradovi na motívy rozprávky Pavla Dobšinského sa deťom predstavilo **Bábkové divadlo UŽ**, ktoré vzniklo v roku 2016 a pôsobí prevažne v bratislavskej mestskej časti Dúbravka.

Divadlo Jaja

Divadlo ZábavKa

Multiinstrumentalista Igor Hraško

Gajdoš a výrobca gájd Juraj Dufek

Predstavenie O snoch a stratených topánkach alebo Ako sa topánky do sveta vybrali v podaní **Divadla ZÁBaVKA** o stratených topánkach, ktoré ušli popletenému rozprávkarovi a vybrali sa do sveta, bolo plné pesničiek a aktivít pre deti, ktoré si mohli overiť svoje znalosti okamžite, priamo na „javisku“. Deti sa počas rozprávkovej cesty naučili ako chodiť cez cestu a spoznali aj ďaleké končiny sveta, a najmä silu priateľstva!

Záver 6. ročníka Vajnorského širáčka patril **Divadlu Havran**, ktoré vzniklo pred piatimi rokmi zo zoskupenia historického šermu Corvus Divadlo. Je zložené z herecky talentovaných šermiarov, akrobatov, neštudovaných, ale aj študovaných hercov a tvorí historické inscenácie s témami osobností (európskych) dejín, dejinných udalostí, legiend, ale aj rozprávok na klasické motívy. Divákovi sa predstavilo hrou o mocenskom boji a nerovnom manželstve Matyldy z Canossy, ktorá bola jednou z politicky najsilnejších žien v histórii Európy.

Sprievodným programom festivalu boli tradične **výstavy prác vajnských umelcov**. Tento rok návštevníci mohli vidieť výtvarné práce **Zuzany Tajek Piešovej**, rezbársku tvorbu Štefana Zemana, kraslice a výtvarné práce s vajnským ornamentom **Viery Slezákovéj**. Ako každý rok, ani te-

raz nechýbal predaj výrobkov vajnských umelcov – potešili nás tradičné výrobky i novinky z dielne **Eriky Surányiovej**, **Kristíny Rožňovcovej** a **Michala Dujsíka**.

V nedeľu sme návštevníkom Vajnorského širáčka opäť ponúkli premietanie zaujímavých starých **filmových dokumentov** o Vajnoroch, pri ktorých sme si mnohí zaspomínali na svoje mladé časy, ako aj na svojich už nežijúcich príbuzných a známych.

A aby sme nezabudli – jedným z prvkov zapísaných v Reprezentačnom zozname nemotného kultúrneho dedičstva Slovenska je aj Tradičné bábkarstvo na Slovensku. To je na Vajnorskom širáčku už tradične zastúpené „štyrmi“ moderátormi – bábkohercami **Michalom Zemanom** a **Monikou Martinčíčovou** s drevenými marionetami – bábkami vo vajnskomi kroji Vajnorským širáčkom a jeho kamarátkou **Podobenkou**. S moderovaním im tento rok počas folklórnej soboty pomáhal **Igor Hraško**.

Veríme, že sa vám tohtoročný program Vajnorského širáčka páčil a že ste sa na ňom cítili tak dobre ako my. Poďakovanie patrí divákovi, ktorí sa napriek zložitej epidemiologickej situácii programu zúčastnili, účinkujúcim a v neposlednom rade všetkým dobrovoľníkom, bez nadšenia a práce

ktorých by nebolo možné akciu takéhoto rozsahu zorganizovať. Rovnako by sa podujatie nemohlo konať bez podpory mestskej časti Bratislava-Vajnory, BKIS, Vajnorskej podpornej spoločnosti, Kultúrie s. r. o., VI GROUP s. r. o., SMARTUP accounting s. r. o., CELIMED s. r. o., LB servis SK, s. r. o. a Poľnohospodárskeho družstva Vajnory.

Ešte raz všetkým veľká vďaka a už teraz sa na vás tešíme o rok na Vajnorskom širáčku (a dúfame, už bez obmedzení). Prajeme všetkým pokojné sviatky a najmä veľa zdravia.

Videá a foto z podujatia:
www.facebook.com/podobenkazvajnor

Svätomartinské svätenie mladého vína

Text: redakcia, **Snímka:** Marek Grebečí

História vinohradníctva a vinárstva v regióne Bratislavy siaha takmer 3 000 rokov do minulosti a dlhé storočia toto územie predstavovalo ďaleko najvýznamnejší vinohradnícky región Slovenska.

Sviatok svätého Martina, jedného z patrónov Bratislavy, sa oddávna v tomto meste spájal so slávením hodov, s jarmokmi a v súvislosti s vinohradníctvom a vínom samotným sa k nemu viazali i zaujímavé právne a spoločenské úkony. V tento deň malo mesto vyhradené právo čapovať víno vo svojich pivniciach aj napriek tomu, že to bol tzv. Bannzeit (zavedený v 16. storočí), čiže čas, kedy mali ostatní bratislavskí vinohradníci výčap vína zakázaný. Čapovalo sa v podjazde Starej radnice, v pivnici vo františkánskom kláštore a v tzv. „apoštolskej pivnici“, ktorá sa nachádzala v Zelenom dome. A práve do tejto vinárne chodieval každoročne na sviatok sv. Martina richtár s radnými pámnami a ostatnými predstaviteľmi mesta ochutnávať mladé víno.

Na základe tejto krásnej histórie Farnosť Vajnory, Poľnohospodárske družstvo Vajnory, Vajnorský vinohradnícky spolok – Via Vitis zorganizovali pre všetkých vajnských vinárov, vinohradníkov a priateľov dobrého vajnského vína Svätomartinské svätenie mladého vína. Podujatie sa uskutočnilo 14. novembra 2021 po nedeľnej svätej omši v priestoroch Novej pivnice Poľnohospodárskeho družstva Vajnory.

Na úvod sa slova ujal a všetkých privítal predseda družstva Bratislav Brúder, pekným príhovorom pokračoval vajnský pán farár otec Jozef. Niečo prezradil o víne aj predseda vinohradníckeho spolku Via Vitis pán Milan Kodnár a napokon všetkých pozdravil aj starosta mestskej časti Michal Vlček.

Nasledoval akt svätenia mladého vína, po ktorom všetci okoštovali zo širokého výberu mladých vajnských vín. A ako to už vo Vajnoroch býva, k dobrému vínu nemôže chýbať dobrá muzika, o ktorú sa postarali členovia občianskeho združenia Podobenka z Vajnor.

Máme petangové ihrisko

Text: Ján Krištofič

Snímka: archív Jednota dôchodcov

Sme veľmi radi, že sa nám v Rakús parku, kde sme vybudovali petangové ihrisko, osadili dva šachové stoly a staré parkové lavičky vymenili za nové, podarilo vytvoriť miesto pre aktívne trávenie voľného času. Táto oddychová zóna bude slúžiť nielen seniorom, ale aj všetkým občanom našej mestskej časti.

Šachové stoly na petangovom ihrisku

Za podporu pri realizácii tohto projektu ďakujeme našej vajnskej poslankyni Monike Debnárovej, ktorá pre nás tento projekt vyhotovila, vďaka čomu zabezpečila aj jeho financovanie, a spolu s mladou architektkou Luciou Grigovou dali projektu vizuálnu podobu ako bude ihrisko vyzerať a fungovať.

Pretvorenie Rakús parku na oddychovú zónu bolo však výsledkom práce viacerých aktívnych ľudí, ktorí sa zúčastňovali našich brigád. Preto by som im rád touto cestou vyjadril svoju vďaku. Tá patrí členom našej Jednoty dôchodcov – mojej manželke Vierke, Márii a Petrovi Zemanovcom, Anne Kusendovej, Milanovi Hlavinovi, Ľubicii Neúročnej, Lýdii Ondrisovej, Pavlovi Belajovi, Jozefovi Pochabovi, Milanovi a Terézii Hlavinovcom a Alžbete Feketeovej. S náročnejšími úpravami terénu nám veľmi pomohli aj Jožko a Monika Debnárovci, Adrian a Danka Sýkorovci, Ivan Kula a mládenci Richard Debnár, Samuel Mlynarčík a Jakub Mucha z Klubu rodičov a detí-Vajnory. Občerstvenie počas brigády nám zabezpečila naša mestská časť Vajnory a firma Uniqe.

Poďakovanie za podporu patrí aj magistrátu, ktorý nám na projekt poskytol pozemok a financovanie bolo zabezpečené vďaka finančným prostriedkom z Nadácie Bratislava (2 000 €), z rozpočtu mestskej časti Vajnory – z poslancových priorít našej poslankyne Moniky Debnárovej (1 422 €), z Klubu rodičov a detí Vajnory (2 217 €) a 1 838 € od OZ Vlgrou. náš zámer podporil aj výrobca mobiliáru – firma mm Cité, miestna firma Leontech a Zemina. Veľmi nápomocní pri odpratávaní nahrabanej zelene a zeminy po brigádach nám boli zamestnanci hospodárskej správy našej mestskej časti, ktorí nahrabané lístie a nadbytočnú zeminu po brigáde odviezli do zberného dvora.

Slávnostné otvorenie petangového ihriska sa uskutočnilo 10. septembra 2021 o 10.00 hodine za účasti primátora Bratislavy Matúša Valla, starostu našej mestskej časti Michala Vlčka, zástupcu Nadácie Bratislava, zástupkyne okresnej organizácie JDS

Bratislava III, našich členov a podporiť nás prišli aj seniori z okolitých mestských častí. Na záver nám dôstojný pán farár ihrisko posvätil.

Vajnorskí seniori ďakujú všetkým, ktorí tento projekt podporili, a všetkým občanom našej mestskej časti prajeme príjemné chvíle pri športovej aktivite alebo oddychu.

**JUBILANT
SENIOR KLUBU
VAJNORY**

**Kamil Červenka, 85 rokov
15. 12. 1936
Srdečne blahoželáme.**

OPRAVA

Dovoľujeme si našich čitateľov informovať, že v minulom čísle Vajnorských noviniek sme uviedli nesprávne meno jubilujúcej pani Márie Budejovskej, ktorá oslávila 70. výročie narodenia. Za nesprávny údaj sa ospravedľujeme.
Redakcia.

Budú z nás remeselníci

Text: Martin Jura
Snímky: archív

Hovorí sa, že človek sa učí po celý život, ale aj čím skôr, tým lepšie. Veľmi vhodným prostredím, kde sa dieťa či mladý človek naučí a nadobudne vedomosti a zručnosti, je domov a škola. V našej cirkevnej škole sv. Jána Pavla II. máme vybudovanú a zariadenú učebňu na technické práce. V nej žiaci získavajú zručnosti a zoznamujú sa s ručným náradím a jeho využitím. Ti starší a smelší už používajú aj elektrické náradie.

V dospelosti si určite každý s úsmevom na tvári spomenie na začiatky, ktoré sú spojené so školou a s majstrováním na hodinách techniky.

Čo nám korona prekazila

Text: Jana Osvaldíkova

Už tretí školský rok nám robí spoločnosť nevitáný, ale o to vytrvalejší hosť – koronavírus.

Na niektoré zmeny sme si už ako-tak zvykli, napr. nosenie rúšok a respirátorov. Horšie je, keď sa opatrenia sprísnia a my zrazu nemôžeme spájať žiakov z rôznych tried. Komplikuje to hlavne telesnú výchovu, o online vyučovaní ani nehovorím. No a ďalšou zlomyseľnosťou je situácia, keď naplánovanú akciu zrušia opat-

renia alebo samotné ochorenie. Takto sa vírusu podarilo úspešne zrušiť exkurziu siedmakov do centra Aurelius a tiež bábkové predstavenie pre prvý stupeň. Naši prváci a druháci nemali možnosť zažiť ani na žiadnej školskej vianočnej besiedke a nezažili krásny chaos vianočných jarmokov.

Pred tromi rokmi sme zaviedli tradíciu športového popoludnia s rodičmi a žiakmi školy v predvečer sviatku patróna našej školy - sv. Jána Pavla II. Druhý ročník sa zatiaľ nekonal!-(. A podobne skončil „pobesiedkový“ vianočný punč. A to už radšej ani

nespomínam rodičovskú zábavu vo fašiangovom období.

Všetky tieto akcie nám veľmi chýbajú. Pevne verím a dúfam, že budúci školský rok bude vírus už natoľko vychovaný, že budeme môcť plánované akcie aj uskutočniť. Bolo by veľmi smutné prejsť základnou školou bez možnosti vystupovať na besiedkach a príležitostných akadémiách, nezažiť atmosféru vianočného jarmoku a neprežiť úžasné a nezabudnuteľné chvíle na školských výletoch, v školách v prírode a na lyžiarskych výcvikoch.

Advent v škôlke

Text: Emília, ZŠ s MŠ sv. Jána Pavla II., Vajnory
Snímky: archív škôlky

Advent je čas modlitieb, pokánia, ale aj nádeje a veľkej radosti. Deti v našej milej škôlke sa na narodenie malého Ježiška pripravujú naozaj zodpovedne. Už pár dní sa spolu s deťmi sa modlíme pri prvej zapálenej svieci a otvárame nové okienka v adventnom kalendári, ktorý skrýva nielen čokoládky, ale aj úlohy, ktoré deti s nadšením plnia. :-) A vo svojej „anjelskej pošte“ si naše sovičky každý deň pripomínajú, že iba dobrými skutkami si pripravujú svoje srdiečka na príchod malého Ježiška na tento svet.

Jesenné radovánky

Text: Emília, ZŠ s MŠ sv. Jána Pavla II., Vajnory
Snímky: archív škôlky

Jeseň v škôlke je plná zábavy. Zbieranie gaštanov, vyrábanie kytičiek z farebných listov či ježkov a príjemné jesenné prechádzky. Nezostali sme však iba pri zábave, naše usilovné včielky pomáhali aj pri zveľadovaní školského dvora. Hrabanie, zametanie i nakladanie lístia išlo deťom naozaj výborne! O tom, že deti sú šikovné a zručné, niet pochýb. Rodičia, môžete byť na ne hrdí!

Náš Mikuláš

Text: I. Hološová
Snímky: N. Mažárová

Vpredstihu, v piatok 3. decembra, prišiel Mikuláš aj k nám do školy a vôbec mu neprekážalo, že si musel prehadzovať termíny a absolvovať AG testy.

Mikuláš so svojimi pomocníkmi pochodil celú Základnú školu Kataríny Brúderovej, potešil a rozveselil veľkých aj malých, po-

rozprával sa, veruže niektoré deti ponatieral čert aj uhlím, ale všetkým porozdával darčeky... jáj, ale bolo veselo!

Za skvelo zorganizovanú akciu si zaslúži veľké poďakovanie naša pani učiteľka Mažárová a tiež naši deviatci, ktorí boli vo svojich kostýmoch naozaj presvedčiví. Rovnako sa chceme ešte raz poďakovať aj rade rodičov a miestnemu úradu, ktorí veľmi rýchlo pripravili balíčky pre našich žiakov a žiakov.

Život FK Vajnory

Text a snímky: Richard Fekete

V mene FK Vajnory by som na úvod rád zaželel všetkým čitateľom príjemne strávené sviatky a všetko najlepšie do nového roka, i keď je to v tejto dobe komplikované. Znova sme sa o tom presvedčili aj my, keď sa náš optimizmus z dostatočného počtu hodín v telocvičniach pre všetky družstvá rýchlo znížil na minimum.

Už po dvoch týždňoch prišlo k prvému sprísneniu opatrení a pár dní na to, 24. novembra, vyhlásila vláda lockdown. A tak sme tréningový proces prerušili minimálne do konca roka s vierou, že už v januári sa stretne a budeme môcť pokračovať. Aj muži, ktorí stihli dohrať záverečné tri jesenné kolá IV. ligy a každé z nich malo silný náboj. Ak by sme totiž všetky zvládli víťazne, mohli sme sa dostať pred zimnou prestávkou na prvé miesto. Ale pozícia takzvaného „jesenného majstra“ nám nakoniec nepripadla.

ZÁVOD – VAJNORY 1:6

(naše góly: Prince 2, Lihotský, Jasenec, Klimek a Hunčár po 1)

Po súboji v Závode sme ešte nádej živili. Síce sme prvý polčas herne nežiarili, ale

Tréner Marcel Hulák

po peknom priamom kope Sama Lihotského sme viedli. Hneď v úvode druhej časti domáci po dorazenej penalte vyrovnali. Dostali sme gól po 453 minútach (4 zápasy sme odohrali s nulou). Nevykoľajilo nás to, rýchlo sme išli opäť do vedenia a po góle na 3:1 z nohy Jána Klimeka sa posledných 20 minút už len dohrávalo. Záver sme si spríjemnili ďalšími tromi zásahmi. Radosť z vysokého víťazstva umocnili aj ďalšie vý-

sledky toho víkend. Poskočili sme vďaka nim na druhé miesto, len 2 body za Jablonové, ktoré sme v nasledujúcom kole hostili doma.

VAJNORY – JABLONOVÉ 0:1

Náš areál 7. novembra znova naplno ožil. Išlo o prvú pozíciu a zaujímavému zápasu prišlo aj krásne počasie babieho leta. Škoda len, že kvalita za očakávaniami zostala. Hostia nepredviedli nič výnimočné. Určite sme v tejto sezóne zažili aj „behaviornejších“, kreatívnejších súperov, s jasnejším herným konceptom. A preto je škoda, že sa nám takéhoto protivníka nepodarilo zdolať. Vajnoráci boli niečím až príliš zviazaní. Celý duel odohrali v křči, ktorý im neumožnil vypracovať si žiadnu vyložennú šancu z hry. Súper ich tiež nemal veľa, ale 5 minút pred prestávkou skóroval. Sen o zimovaní na prvom mieste sa nám naplniť nepodarilo, ale aj šieste miesto je pre náš mladý kolektív veľmi pekný výsledok.

KOSTOLIŠTE – VAJNORY 0:3

V poslednom jesennom kole sme v Kostolišti nastúpili proti mužstvu s najlepším útokom súťaže. Jeho ofenzíva sa ukázala okamžite. V 13. minúte sme prehrávali 0:2. V ďalšom priebehu skúsenejší domáci prevýšili Vajnorákov hlavne v nasadení. Po prespanom začiatku sme sa dostávali do hry len pomaly. Marcel Hulák už do prestávky striedal dvoch hráčov. Druhý

Samo Lihotský dal na jeseň, tak ako kapitán Kamil Blanda 8 gólov

polčas bol z našej strany lepší, ale kontaktný gól neprišiel. Pri hre vabank sme v závere inkasovali do tretice. Sen o zimovaní na prvom mieste sa nám naplniť nepodarilo, ale veľmi pekný výsledok je pre náš mladý kolektív aj šieste miesto. Súhlasí s tým aj náš tréner v krátkom rozhovore...

MARCEL HULÁK O JESENI

➤ **Vzhľadom na to, že sme v lete opäť museli vytvárať nový tím, si asi nepredpokladal, že skončíme po jeseni na 6. mieste...?**

Nie. A som spokojný. Leto bolo pre mňa veľmi náročné. Mužstvo som musel rýchlo za chodu „dolaďovať“ a každého hráča individuálne zoznamovať s taktickými úlohami v našom systéme.

➤ **Máme veľmi mladý káder, ktorý sa formoval prakticky celú jeseň. Čím Ťa najviac prekvapil?**

Chufou a ochotou, s akou všetci hráči pracovali na tom, aby sa naučili veci, ktoré boli pre mnohých úplne nové. Dopadlo to nad očakávanie. Utvrdil som sa v tom, že pokiaľ sa nastolí v mužstve tvrdá práca a poctivý prístup ku každému hráčovi, tak sa to odzrkadlí a vráti.

➤ **Zaznamenali sme fantastickú sériu, ktoré nie sú u nás bežné. Neprehrali sme 8 zápasov v rade a gól sme nedostali 453 minút, teda viac ako 7 a pol hodiny...**

Silné stránky mužstva môžu byť veľmi rýchlo aj našou slabinou. Je to o skúsenosti. Série presvedčili aj hráčov, že disciplinovanosť a odovzdanie maxima pre kolektív má aj kladný konečný efekt.

➤ **Je niečo, čo Ťa na jeseň nahnevalo?**

Nemôžem povedať, že nahnevalo, ale skôr som bol sklamaný z návštev divákov. Chcem ich touto cestou pozvať na jarne

zápasy. Chlapci už dokázali, že vedieť hrať dobrý futbal a chcuť bojovať za FK, aj keď väčšinou nie sú Vajnoráci.

➤ **V auguste a septembri sme dali v desiatich zápasoch až 32 gólov, v októbri a novembri v siedmich zápasoch už len 8. Kde vidíš príčiny?**

Zo začiatku nás súper nebrali až tak vážne, no postupne sa na nás pripravovali s väčším rešpektom.

➤ **Ostane káder v zime konsolidovaný, alebo máš informácie o nejakých odchodoch?**

Rozprával som sa s každým hráčom individuálne a na rovinu. O odchode nikto hovoril nechcel.

➤ **Budeš sa snažiť dotiahnuť nových hráčov? Ak áno, na ktoré posty?**

Možno jedného, dvoch. Chýba typický útočník zakončovateľ, ale s tým sa už musím pohrať ja.

➤ **Aké sú ciele mužstva pred jarnou sezónou?**

Hrať v hornej časti tabuľky a predvádzať aj naďalej atraktívny futbal pre divákov.

TRÉNERKA JÁNA VOLKA U NÁS

Po Petrovi Boďovi, v tom čase kondičnom trénerovi slovenskej futbalovej reprezentácie, prišla našich mládežníckych trénerov obohatiť vedomosťami o rozvoji rýchlostných schopností aj Naďa Bendová. S Jánom Volkom začala pracovať v jeho 15-tich rokoch, keď bol len priemerným futbalistom s úžasnými rýchlostnými danosťami. Teraz je z neho jeden z najlepších šprintérov na svete.

Teoretická časť mini semináru s trénerkou Naďou Bendovou

Trénerka a mladší žiaci U13

Deti a tréneri

Nové mini ihrisko

V krásnom počasí babieho leta, 6. novembra, nám atletická odborníčka vysvetľovala ako pracovať s deťmi pri tréningu rýchlosti. Hodinová časť teórie bola len predkrmom toho, čo nám ponúkla počas praktických ukážok. Pomohli nám pri nich hráči U13 trénera Luba Floreka, ktorý tento mini seminár inicioval. Nielen on si za-

pisoval poznámky o presne cieľných cvičeniach, postupnom zvyšovaní ich náročnosti, metodických postupoch, opravách chýb. Bolo vidieť, že Naďa Bendová má dlhoročnú prax nielen so špičkovými atlétmi, ale aj s malými deťmi. Dokazovala to veľmi príjemným vystupovaním a citlivou komunikáciou. Tri hodiny strávené na ihrisku boli skutočne veľmi inšpiratívne, poskytlí nám množstvo námetov. Ich správnu aplikáciu by sme zároveň mohli aspoň trochu obmedziť časté problémy detí s pätami.

NOVÉ MINI IHRISKO

Ešte pred koncom jesennej časti sezóny sme stihli ďalšie vylepšenie nášho areálu. Viac možností na využitie a trávenie času budú mať už aj najmenší návštevníci. Bývalé mini ihrisko už bolo po záruke, a preto sme investovali do nákupu a inštalácie nových, bezpečnejších a trvácnejších preliezačiek a atrakcií. Okrem toho máme aj niekoľko kvalitnejších klasických lavičiek a pár takých, ktoré sú určené pre teenagerov. Mrzí nás iba to, že sme realizáciu nestihli o niekoľko týždňov skôr, ale boli sme závislí na zhotoviteľovi a jeho voľných termínoch. Deti si teda ihrisko naplno užijú až na jar. Otcom tohto projektu je klubový

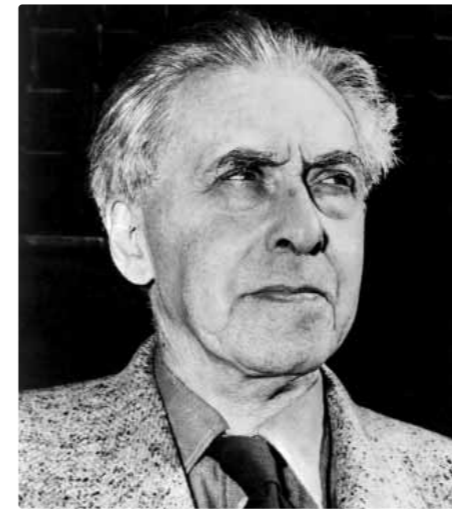
pokladník a stále aj hráč seniorov Paľo Miženko. Patrí mu veľké poďakovanie. Plochu sme zabezpečili aj vďaka finančnej pomoci miestneho úradu a občianskeho združenia VI Group.

IV. liga (tabuľka po jesennej časti)

1.	Jablonové	37
2.	Jarovce	34
3.	Karlova Ves	31
4.	Kostolište	30
5.	Domino	30
6.	VAJNORY	29
7.	Jakubov	29
8.	NŠK 1922	26
9.	Slovenský Grob	26
10.	Čunovo	22
11.	Závod	22
12.	Láb	21
13.	Limbach	20
14.	Pezinok – Cajla	18
15.	Veľké Leváre	18
16.	Vištuk	15
17.	Lamač	10
18.	Svätý Jur	10

Obdivovatelia vajnorského umenia – Erenburg, Clementis, Gregorová

Ilja Erenburg

Vladimír Clementis

Hana Gregorová

Text: Stanislav Bachleda
Snímky: archív

Umelecký potenciál Vajnoračkov je známy už oddávna. Obdivovali ho nielen domáci či návštevníci z okolia, ale, ako sme už v predchádzajúcich častiach spomínali, aj naše významné osobnosti i záujemcovia zo zahraničia.

Najmä vďaka legendárnej učiteľke Kataríne Brúderovej bola predmetom záujmu umelecká tvorba na tunajšej ľudovej škole, ktorá dosiahla značné uznanie. Najprv na domácich výstavách, postupne aj mimo Vajnor i mimo Bratislavu, čo potvrdzuje aj prezentácia prác žiakov tunajšej školy na Hospodárskej výstave v Prahe v dňoch 12. až 23. mája v roku 1923. Vyše tisíc kresieb žiakov vajnorskej ľudovej školy obdivovali a s uznaním oceňovali všetci domáci i zahraniční návštevníci. Ešte väčší úspech dosiahla škola opäť na Hospodárskej výstave v Prahe v máji roku 1925, kde škola vystavovala svoje ručné práce, výšivky a maľby. Okrem obdivu si tentoraz mladí vajnorskí umelci odnášali aj diplomy a čestné uznanie.

Jedným z prvých zahraničných návštevníkov vo Vajnorochoch bol syn vtedajšieho prezidenta Francúzskej republiky Alexandre Milleranda, Jacques Millerand, ktorý bol „krásou malieb školy aj samotnými Vajnoračmi nadšený, čo dokazuje aj jeho zápis v školskej kronike z roku 1922“.

Návštevy pokračovali i v ďalších obdobiach, aj keď niektoré neboli zaznamenané. V roku

1927, presnejšie 18. decembra, sa vo Vajnorochoch ocitli také osobnosti, ako pokrokový ruský, sovietsky spisovateľ Ilja Erenburg, známy už aj vo svete, ktorého sprevádzal ako hosťiteľ a priateľ Vladimír Clementis.

ILJA ERENBURG

Narodil sa v Kyjeve 26. 1. 1891. Študoval začal v Moskve (1906), kde ho však o dva roky uväznili za spoluprácu so sociálnou demokraciou. Podarilo sa mu odísť do francúzskej emigrácie, kde žil do roku 1917. Tu sa stretával s mnohými tunajšími pokrokovými umelcami, ale i ďalšími, ktorí žili v Paríži. Počas prvej svetovej vojny pôsobil ako novinár na francúzsko-nemeckom fronte, vrátil sa však do Ruska, odkiaľ v roku 1921 prišiel opäť do Paríža, kde žil až do roku 1931. Ako žurnalista pracoval aj počas občianskej vojny v Španielsku. Patril k renomovaným prekladateľom francúzskej a španielskej literatúry. Priatelil sa s mnohými významnými umelcami, okrem iných aj s Pablom Picassom, ktorý vytvoril jeho portrét na náhrobnom kameni v Moskve, kde zomrel 31. 8. 1967.

JUDR. VLADIMÍR CLEMENTIS

Narodil sa v Tisovci 20. septembra 1902. Patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti československých dejín. Bol pokrokovým mysliteľom a známym právnikom, ktorý obhajoval aj nemajetných občanov počas prvej ČSR. V čase druhej svetovej vojny pôsobil v emigrácii, najmä pri dočasnej vláde v Londýne a v tamojšom vysielaní BBC, prostredníctvom ktorého sa prihovárал našim občanom vo vojnových časoch. Vzhľadom na to, že sa staval kriticky k niektorým udalostiam súvisiacim s dňami v ZSSR, ocitol sa po ná-

vrate do Československa, hoci vo funkcii ministra zahraničných vecí, ktorého si vo svete diplomacie vážili, v nemilosti Moskvy i domácich komunistických politikov. Napriek tomu, že sa nenechal usvedčiť zo zločinov, ktoré mu v zinscenovanom procese prisúdzovali, odsúdili ho na trest smrti a popravili 3. decembra 1952.

Z domácich významných umelcov prišla do Vajnor obdivovať umenie mladých spisovateľka Hana Gregorová, neskoršia národná umelkyňa, manželka spisovateľa a dramatika Jozefa Gregora Tajovského (1874 – 1940).

HANA GREGOROVÁ

Narodila sa v Martine v národne uvedomelej rodine 30. 1. 1885. Vzdelanie získala na základnej škole v rodisku a neskôr sa vzdelávala sama. Po skončení vzdelávania bola aktívnou divadelnou ochotníčkou v Martine. Tri roky (1907 – 10) žila a pôsobila v sedmohradskom Nadlaku, v meste, kde žilo veľa slovenských výstavočtov. Tam sa v roku 1907 vydala za Jozefa Gregora Tajovského, s ktorým potom žili v Bratislave. Vo svojej tvorbe sa venovala sociálnej problematike so zameraním na postavenie ženy vo vtedajšej spoločnosti. Zasadzovala sa za ich vzdelanie a zrovnoprávnenie. Známa je aj tvorbou pre deti a mládež. Bratislavské sídlo Gregorovcov bolo známe aj návštevami popredných slovenských i českých umelcov. Počas druhej svetovej vojny pôsobila v protifašistickom odboji. Po smrti svojho manžela sa presťahovala k dcére Dagmar do Prahy. Zomrela 11. 12. 1958.

UROBILI SME

Osadenie vianočného osvetlenia na Rybníchej

Vysadili sme živý vianočný stromček v Parku pod lipami

Zimná údržba

Opravili sme chodník v lokalite Rybníčná

Odstránenie čiernej skládky vo vinohradoch

Príprava ľadovej plochy na Alviane

Pri škole pribudol adventný veniec